

nic o nas
bez nas

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI ZARZĄDU
ZWIĄZKU GMIN WIEJSKICH RP ZA ROK 2019

SPRAWOZDANIE – WSTĘP

Niezmiennie od lat najpoważniejszym wyzwaniem dla gmin z obszarami wiejskimi jest finansowanie zadań oświatowych. W 2019 roku na fali protestów nauczycielskich w sprawie płac, zainicjowaliśmy i współorganizowaliśmy II Samorządową Debatę Oświatową, w ramach której został przedstawiony raport o finansowaniu oświaty, wskazujący na różnicę pogłębiającą się pomiędzy wydatkami oświatowymi gmin a otrzymywaną subwencją oświatową. Podkreśliliśmy, że rząd planując podwyżki pensji nauczycieli, musi przekazać samorządom adekwatne środki finansowe. Jeżeli ta zasada nie jest zachowana, to większość środowiska samorządowego zgadza się, że pensje nauczycieli

powinny być wypłacane z rzetelnie wyliczonej dotacji lub bezpośrednio przez rząd. Oprócz wystąpień ogólnokrajowych, podejmowaliśmy również inicjatywy o praktycznym wymiarze, np. poprzez działania wspierające rozwiązania problemów małych szkół poprzez wymianę doświadczeń w tym

XXXIII Zgromadzenie Ogólne ZGWRP

zakresie na konferencji w gminie Hanna, czy konferencję w ambasadzie holenderskiej przybliżającej inne europejskie rozwiązania oświatowe. Wybory do Parlamentu Europejskiego a szczególnie od lata do jesieni – kampania i wybory do sejmiku i senatu wpłynęły w 2019 roku na mniejszą aktywność legislacyjną rządu i parlamentu. Mimo tego, przyjętych zostało kilka trudnych dla gmin ustaw wpływających na dochody gmin, czy „gospodarkę śmieciową”.

XXXIII Zgromadzenie Ogólne ZGWRP

Oczywiście na forum Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego zaprezentowaliśmy problemy związane z obniżeniem dochodów z podatku PIT, podkreślając potrzebę zasadniczych zmian w finansach samorządowych, kompensujących obecne i przeszłe ubytki w dochodach gmin. Podkreślaliśmy możliwe komplikacje z wdrożeniem znowelizowanej ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach. Sprawę odpadów komunalnych należałoby uporządkować przyjmując nową ustawę i ująć w systemie rozszerzoną odpowiedzialność producentów za opakowania. W 2019 roku zrobiliśmy istotny krok do przodu w sprawie regulacji

XXXIII Zgromadzenie Ogólne ZGWRP

II Ogólnopolska Samorządowa Debata Oświatowa

zmian granic gmin. Na podstawie konsultacji z gminami i przy zaangażowaniu naszych członków przygotowaliśmy ekspertyzę a na jej podstawie projekt zmian legislacyjnych. Równolegle nasze argumenty zostały uwzględnione przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji przy przygotowaniu rozporządzenia w sprawie zmian granic. Dla Związku rok 2019 to przede wszystkim wybór na 33 Zgromadzeniu Ogólnym władz i przyjęcie założeń

programowych na ósmą kadencję. W programie działania, oprócz rozwiązania problemów wcześniej wymienionych, podkreślamy m.in. potrzebę porządkowania prawa regulującego funkcjonowanie gmin; weryfikację ustawy o dochodach JST, tak aby stworzyć skuteczne mechanizmy wyrównywania szans rozwojowych gmin wiejskich; opracowanie krajowej polityki wiejskiej – na wzór polityki miejskiej oraz instrumentu realizacji tej polityki poprzez

utworzenie Krajowego Programu Rozwoju Polskiej Wsi. Tradycyjnie nasi przedstawiciele byli zaangażowani w prace instytucji europejskich, szczególnie w Europejskim Komitecie Regionów.

Wyzwaniem, szczególnie dla społecznie zaangażowanych w działania Związku było, podobnie jak w latach ubiegłych, uczestnictwo w pracach dziesiątek bardziej lub mniej formalnych gremiów. Staramy się w tych działaniach, jak tylko to jest możliwe, jednoczyć nasze siły z innymi organizacjami samorządowymi, osobami i instytucjami, które pomogą nam osiągać zakładane cele. Wszystkie te przedsięwzięcia realizujemy zgodnie z naszą dewizą:

NIC O NAS BEZ NAS

W dalszej części opracowania przedstawiamy ważniejsze działania Związku zrealizowane w 2019 roku.

Konferencja w gminie Kleszczów

XXXIII ZGROMADZENIE OGÓLNE ZWIĄZKU

Zgromadzenie odbyło się w dniach 24-25 kwietnia w Warszawie Uczestniczyła w nim liczna grupa obserwatorów z gmin członkowskich i nieczłonkowskich. Wybrano nowe władze.

Odchodzący Zarząd złożył sprawozdanie ze swojej działalności w 2018 roku i otrzymał absolutorium. Delegaci

przyjęli sprawozdanie Komisji Rewizyjnej oraz uchwalili budżet Związku na 2020 rok. Uczestnicy Zgromadzenia podziękowali odchodzącemu Przewodniczącemu Markowi Olszewskiemu za ponad 20 lat zaangażowania w prace Związku. Delegaci Zgromadzenia Ogólnego ZGW RP wybrali nowego Przewodniczącego Związku, członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

Na Przewodniczącego Związku Gmin Wiejskich wybrano - Krzysztofa Iwaniuka, wójta gminy Terespol.

XXXIII Zgromadzenie Ogólne ZGWRP

Delegaci spośród 18 kandydatów wybrali 10 członków Zarządu:

Anna Grygierek, burmistrz Strumienia

Jacek Brygman, wójt gminy Cekcyn

Stanisław Jastrzębski, wójt gminy Długosiodło

Zmarzłak Dorota, wójt gminy Izabelin

Buras Marian, wójt gminy Morawica

Mirosław Lech, wójt gminy Korycin

Tomasz Osowski, wójt gminy Elk

Paweł Piwko, wójt gminy Radwanice

Dariusz Strugała, burmistrz Jaraczewa

Dariusz Kubus, wójt gminy Andrespol

Pozostałymi kandydatami byli:

Lesław Golba, wójt gminy Jerzmanowa;

Grzegorz Jakuć, wójt gminy Turośń Kościelna

Bogdan Kącki, wójt gminy Inowódź

Andrzej Romanek, wójt gminy Łososina Dolna

Piotr Rybka, wójt gminy Żabia Wola

Marcin Uchman, wójt gminy Cegłów

Tomasz Wieruszowski, wójt gminy Nowe Miasto

Lubawskie

Jerzy Zająkała, wójt gminy Łubianka

Spośród 11 kandydatów delegaci wybrali pięciu członków Komisji Rewizyjnej:

Agnieszka Wojda, wójt gminy Kocierzew Południowy

Bogumiła Lewandowska - Siwek, wójt gminy Baranów

Jacek Czarnecki, wójt gminy Chełmża

XXXIII Zgromadzenie Ogólne ZGWRP

XXXIII Zgromadzenie Ogólne ZGWRP

Wacław Adamczyk, burmistrz miasta i gminy Biała Rawska

Wojciech Rudalski, wójt gminy Paradyż

Pozostałymi kandydatami byli:

Adam Budyta, wójt gminy Kołbiel

Andrzej Bujek, wójt gminy Żyrzyn

Witold Liszkowski, wójt gminy Puńsk

Małgorzata Małuch, wójt gminy Sękowa

Izabella Staszak, wójt gminy Trzebiechów

Krzysztof Tworek, wójt gminy Obrazów

Drugi dzień obrad Zgromadzenia Ogólnego ZGW RP wypełniła przede wszystkim dyskusja merytoryczna.

Zgromadzeni wójtowie i burmistrzowie omówili problemy: transportu publicznego i dróg publicznych; finansowania zadań własnych samorządu

XXXIII Zgromadzenie Ogólne ZGWRP

terytorialnego, w szczególności oświaty oraz zmiany granic gmin. Dyskusja o problemach oświatowych to jeden z ostatnich tematów poruszanych podczas XXXIII Zgromadzenia Ogólnego Związku Gmin Wiejskich RP.

Postulaty gmin dotyczące zasad zmiany granic gmin przedstawił Leszek Świętalski, sekretarz generalny ZGW RP. W tej części dyskusji uczestniczył m.in. Grzegorz Ziomek, dyrektor Departamentu Administracji Publicznej MSWiA. Gośćmi Zgromadzenia byli między innymi: Jan Krzysztof Ardanowski, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, poseł Andrzej Maciejewski,

XXXIII Zgromadzenie Ogólne ZGWRP

Przewodniczący Sejmowej Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej, senator Piotr Zientarski, Przewodniczący Senackiej Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej, Grzegorz Ziomek, dyrektor Departamentu Administracji Publicznej MSWiA, Rudolf Borusiewicz, dyrektor biura Związku Powiatów Polskich, Mariusz Poznański, honorowy Przewodniczący ZGWRP. Podsumowaniem dyskusji merytorycznej było przyjęcie wniosków złożonych przez delegatów oraz założeń programowych Związku na lata 2019-2023 w zakresie współpracy z Parlamentem RP i Rządem RP w procesie stanowienia prawa mającego istotne znaczenie dla funkcjonowania samorządów lokalnych. Dokument ten będzie wytyczał działania Związku w najbliższej kadencji.

XXXIII Zgromadzenie Ogólne ZGWRP

POSIEDZENIA ZARZĄDU i KOMISJI REWIZYJNEJ W 2019 r.

ZARZĄD ZWIĄZKU

W 2019 roku odbyło się 7 posiedzeń Zarządu Związku:

Lp.	Wyszczególnienie	Data	Miejsce spotkania
ZARZĄD VII kadencja			
1	Posiedzenie Zarządu ZGWRP	29.01.2019	Warszawa
2	Posiedzenie Zarządu ZGWRP	14-15.03.2019	Kleszczów
3	Posiedzenie Zarządu ZGWRP	24.04.2019	Warszawa
ZARZĄD VIII kadencja			
4	Posiedzenie Zarządu ZGWRP	13.05.2019	Warszawa
5	Posiedzenie Zarządu ZGWRP	10-11.06.2019	Poznań
6	Posiedzenie Zarządu ZGWRP	22.07.2019	Izabelin
7	Posiedzenie Zarządu ZGWRP	17.09.2019	Ossa
8	Posiedzenie Zarządu ZGWRP	04-05.11.2019	Toruń
9	Posiedzenie Zarządu ZGWRP	09-10.12.2019	Warszawa

Członkowie Zarządu (VII/VIII kadencja)

Lp.	Imię	Nazwisko	Funkcja – Gmina	Funkcja - Zarząd	Gmina	Województwo
Z A R Z Ą D Z G W R P						
	Marek	Olszewski	Wójt	Przewodniczący do 25.04.2019	Lubicz	kujawsko-pomorskie
	Krzysztof	Iwaniuk	Wójt	Wiceprzewodniczący do 25.04.2019 Przewodniczący od 25.04.2019	Terespól	lubelskie
	Jacek	Brygman	Wójt	Wiceprzewodniczący od 13.05.2019	Cekcyn	kujawsko-pomorskie
	Anna	Grygierek	Burmistrz	Wiceprzewodnicząca od 13.05.2019	Strumień	śląskie
	Stanisław	Jastrzębski	Wójt	Wiceprzewodniczący od 13.05.2019	Długosiodło	mazowieckie
	Dariusz	Strugała	Burmistrz	Skarbnik Wiceprzewodniczący od 13.05.2019	Jaraczewo	wielkopolskie
	Marian	Buras	Burmistrz	Członek Zarządu od 25.04.2019	Morawica	świętokrzyskie
	Dariusz	Kubus	Wójt	Członek Zarządu od 25.04.2019	Andrespól	łódzkie
	Mirosław	Lech	Wójt	Członek Zarządu	Korycin	podlaskie
	Henryk	Litka	Burmistrz	Członek Zarządu do 25.04.2019	Dolsk	wielkopolskie
	Stanisław	Longawa	Wójt	Członek Zarządu do 25.04.2019	Kłodzko	dolnośląskie
	Tomasz	Osewski	Wójt	Członek Zarządu od 25.04.2019	Ełk	warmińsko-mazurskie
	Paweł	Piwko	Wójt	Członek Zarządu od 25.04.2019	Radwanice	dolnośląskie
	Andrzej	Pyziak	Wójt	Członek Zarządu do 25.04.2019	Rudniki	opolskie
	Krzysztof	Starczewski	Wójt	Członek Zarządu do 25.04.2019	Rawa Mazowiecka	łódzkie
	Dorota	Zmarzłak	Wójt	Członek Zarządu od 25.04.2019	Izabelin	mazowieckie

Informacja o podjętych działaniach Zarządu ZGWRP w sprawie wniosków przyjętych i zgłoszonych na XXXIII Zgromadzeniu Ogólnym ZGWRP oraz stanowisk na XIX Kongresie Gmin Wiejskich (załącznik nr 1).

Kluczowe stanowiska, opinie, opracowania Związku Gmin Wiejskich RP przyjęte w 2019r.

- Opinia ZGW RP w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

W opinii podkreśliśmy, że pomimo spełnienia niektórych oczekiwań samorządów i korzystnych zapisów, projekt ustawy jest centralnie przeregulowany, co niestety wpisuje się w trwający trend ograniczania swobody gmin w realizacji zadania. Każda kolejna zmiana ustawy ogranicza jej czytelność, dlatego Zarząd Związku oczekuje napisania ustawy od nowa. Za niewłaściwy uważaliśmy m. in. obowiązek JST ws. udzielenia zamówienia oraz zorganizowania przetargów na rozdzielne odbieranie odpadów komunalnych z nieruchomości oraz odrębnych przetargów na zagospodarowanie odpadów komunalnych. Wskazywaliśmy, że należy również racjonalnie określić okresy przejściowe w zakresie implementacji nowych zadań i obowiązków i dookreślić definicję odpadu komunalnego oraz pilne wprowadzenie systemu rozszerzonej odpowiedzialności producenta.

Posiedzenie Zarządu, styczeń 2019, IRWiR PAN

- Opinia w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o ochronie zwierząt oraz niektórych innych ustaw. Zarząd m.in. wyraził zadowolenie z wykreślenia zapisów odnoszących się do zakazu chowu i hodowli zwierząt futerkowych. Negatywnie ocenia obciążanie gmin kosztami utrzymania zwierząt odbieranych przez organizacje społeczne. Zarząd postuluje wyliczenie skutków finansowych dla gmin związanych z wprowadzeniem ustawy w życie i udzielenie pomocy finansowej gminom na wdrożenie ustawy.
- Stanowisko Zarządu Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie sytuacji w rolnictwie. W stanowisku Zarząd Związku solidaryzując się z rolnikami, mieszkańcami gmin, wnosił o wnikliwą analizę sytuacji w rolnictwie i w konsekwencji realizację postulatów dotyczących m.in. suszy, problemów ASF, wyrównania dopłat obszarowych, wsparcia finansowego dla działań w ramach II filaru PROW.
- Stanowisko Zarządu Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie usuwania wyrobów zawierających azbest. W stanowisku Zarząd Związku apelował o zmianę zasad udzielania pomocy państwa na usuwanie wyrobów zawierających azbest, w tym konieczność wypracowania konkretnych zasad finansowania, głównie dla osób fizycznych, które będą pokrywały w 100% koszty demontażu, transportu, utylizacji tych materiałów oraz częściowo pokryją koszty zakupu i położenia nowych pokryć dachowych.
- Opinia Zarządu Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej dotycząca projektu ustawy o minimalnej odległości dla planowanego przedsięwzięcia sektora rolnictwa, którego funkcjonowanie może wiązać się z ryzykiem powstawania uciążliwości zapachowej. W opinii ujęliśmy, że projekt ustawy wychodzi naprzeciw naszym oczekiwaniom. Zaproponowane odległości można uznać za racjonalne i powinny wpłynąć na ograniczenie uciążliwości zapachowej, pod warunkiem zastosowania właściwych metod i technologii utrzymywania zwierząt, zagospodarowania i utylizacji odchodów oraz odpowiednich technologii żywienia.

- Stanowisko ZGW RP w sprawie wprowadzenia zmian legislacyjnych ustawie z dnia 12.01.1991r. o podatkach i opłatach lokalnych w związku z wejściem w życie znowelizowanej ustawy z dnia 16.11.2016r. o transporcie kolejowym. W stanowisku Zarząd Związku wnosil o wprowadzenie zmian legislacyjnych oraz podjęcie działań zmierzających do ustalenia sposobu zrekompensowania samorządom znacznej części utraconych dochodów z tytułu utraty części wpływów z tytułu podatku od nieruchomości infrastruktury kolejowej.

Posiedzenie Zarządu, maj 2019, Warszawa

- Opinia w sprawie Funduszu Dróg Samorządowych.

W opinii zaakcentowano potrzebę przyspieszenia procedur, w tym rozważenie możliwości zatwierdzenia list wniosków dla poszczególnych województw oddzielnie. Do Premiera wniesiono postulat o zatwierdzenie list zgodnie z ich przyjęciem przez Komisje powołane przez poszczególnych wojewodów.

- Opinia Zarządu Związku Gmin Wiejskich RP w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw.

Zarząd ZGW RP zaznaczył m.in., że powinien zostać wypracowany mechanizm przywracający władztwo planistyczne samorządom gminnym, pozwalające na przyjmowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego niższego kryterium odległościowego związanego z inwestycjami dotyczącymi energetyki wiatrowej.

- Stanowisko sprawie obszarów objętych klęską suszy.

W stanowisku wnosiliśmy o weryfikację obszarów objętych suszą. Nasze wnioski dotyczące szacowania klęsk to m.in: zwiększenie liczby stacji pomiarowych, zmiana powołania komisji szacujących składających się z przedstawicieli ARiMR, ODR, Izby Rolniczych oraz do pomocy pracowników urzędów gmin, ustalanie wynagrodzeń dla członków komisji, odstąpienie od zmniejszenia wysokości subwencji wyrównawczej w związku z umorzeniami przez gminy podatków lokalnych wynikających z wystąpienia klęski.

- Opinia ZGW RP w sprawie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030. W opinii podkreśliśmy potrzebę zwiększenia środków finansowych na działania związane z rozwojem obszarów wiejskich, szczególnie na realizację inwestycji wodno-kanalizacyjnych i drogowych. Zaakcentowaliśmy potrzebę stworzenia Krajowego Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich będącego wsparciem na realizację Krajowej Polityki Spójności.

- Stanowiska XIX Kongresu w sprawie oświaty.

Zarząd Związku wnosil m.in. o: zmianę systemu kształcenia nauczycieli, likwidację Karty Nauczyciela i zastąpienie jej innym dokumentem, który będzie chronił zawód nauczyciela w sposób dający możliwość promowania i awansu; przywrócenie pełnej możliwości kształtowania sieci szkolnej przez samorządy; likwidację dodatku uzupełniającego wprowadzonego art. 30a ustawy Karta Nauczyciela; zwiększenie liczebności grup przedszkolnych z 25 do 28 dzieci; objęcie subwencją oświatową zadań z zakresu wychowania przedszkolnego dzieci w wieku 3-5 lat; zmianę sposobu naliczania dotacji dla niepublicznych

szkół i przedszkoli, a przede wszystkim przedstawiony został wniosek aby pensje nauczycieli wypłacać z rzetelnie wyliczonej dotacji lub bezpośrednio przez rząd.

- Stanowisko XIX Kongresu w sprawie sytuacji finansowej samorządów. Zarząd Związku wnosił m.in. o rekompensatę w utraconych dochodach w podatku PIT; zwiększenie katalogu źródeł dochodów JST; wprowadzenie partycypacji samorządów w dochodach z podatku VAT i akcyzy; pokrycie 100% kosztów waloryzacji płac nauczycieli; przywrócenie samorządom kompetencji co do kształtowania sieci szkolnej; uwzględnienie waloryzacji zadań zleconych z ramienia administracji rządowej.
- Stanowisko XIX Kongresu w sprawie realizacji niektórych zadań związanych z ochroną środowiska. W stanowisku podkreślamy potrzebę wzmocnienia instrumentów finansowych na realizację zadań i inwestycji środowiskowych na obszarach wiejskich, utworzenia subwencji środowiskowej. Z uwagi na zawiałości po wielu zmianach ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, celowym jest napisanie jej od nowa.
- Opinia ZGW RP w sprawie projektu rozporządzenia Ministra Środowiska zmieniającego rozporządzenie w sprawie składowisk odpadów. Zarząd Związku wnosił o pozostawienie dotychczasowych zapisów w zakresie odpadów (kompost nieodpowiadający wymaganiom) – bez zawężenia możliwości jego wykorzystywania. Postulował również, aby popioły z palenisk domowych ująć na liście rodzajów odpadów możliwych do wykorzystania na składowiskach odpadów.
- Program działania ZGW RP na lata 2019-2023 w zakresie współpracy z Parlamentem RP i Rządem RP w procesie stanowienia prawa mającego istotne znaczenie dla funkcjonowania samorządów lokalnych. Dokument ten stanowi wytyczne do działania Związku w najbliższej kadencji.

Posiedzenie Zarządu, czerwiec 2019, biuro ZGWRP

Posiedzenie Zarządu, lipiec 2019, Izabelin

Stanowiska z Kongresu i wnioski ze Zgromadzenia były omawiane, a ich realizacja monitorowana na kolejnych posiedzeniach Zarządu. Stosownie do decyzji Zarządu zostały rozesłane do Prezydenta RP, Marszałków Senatu i Sejmu, Premiera, ministrów oraz były prezentowane w trakcie prac parlamentarnych. Część zagadnień z wniosków członków Związku została ujęta w stanowiskach i opiniach Zarządu. Postulaty zawarte w stanowiskach i wnioskach były podnoszone przez przedstawicieli ZGWRP w pracach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego i innych właściwych gremiach. Wszystkie stanowiska zostały rozpropagowane przez media samorządowe a także opublikowane na www.zgwrp.pl i związkowym facebooku.

Ważnymi i mocno angażującymi czasowo obszarami aktywności członków Zarządu były prace w ponad 130 różnych gremiach oraz udział w licznych konferencjach i spotkaniach wzmacniających pozycję Związku oraz wspierających organizację w realizowaniu naszych celów. Wzmocniona również została pozycja i wizerunek

Związku poprzez udzielenie kilkudziesięciu patronatów kongresom, konferencjom, konkursom, wydarzeniom sportowym.

W 2019 roku Zarząd kontynuował prace związane z minimalizacją problemów i zagrożeń, które mogą wynikać z propozycji zmian granic oraz utworzenia Polskiej Agencji Geologicznej. Tej tematyce poświęcone były konferencje zorganizowane w Kleszczowie i Toruniu. Były one okazją do wzmocnienia współpracy pomiędzy naszymi przedstawicielami z gmin członkowskich a Związkiem Gmin Wiejskich RP, podsumowania dotychczasowych działań oraz wypracowania kolejnych przedsięwzięć, które mają zminimalizować zagrożenia jakie istnieją w dalszym procesie prac nad utworzeniem Polskiej Agencji Geologicznej i wniosków o zmianę granic. Efektem tych działań było doprowadzenie do zmian w projekcie Polskiej Agencji Geologicznej, w którym usunięto propozycję zmian w zasadach naliczania opłaty eksploatacyjnej dla gmin (to był zasadniczy problem tego projektu dla gmin). Należy przy okazji podziękować za zaangażowanie gminom, które poprzez uchwały popierały stanowisko Związku a przede wszystkim gminom współfinansującym ekspertyzę prawną wspierającą nasze argumenty w rozmowach z Parlamentarzystami i przedstawicielami z Ministerstwa Środowiska.

Inaczej wygląda sprawa granic, jest to bardziej złożony i trudny problem. Dlatego została podjęta decyzja o przygotowaniu ekspertyzy prawnej i na jej podstawie przygotowano projekt zmian legislacyjnych w tym obszarze. Finansowanie tego przedsięwzięcia realizowaliśmy podobnie jak w przypadku ekspertyzy projektu utworzenia Polskiej Agencji Geologicznej, poprzez znaczące zaangażowanie finansowe najbardziej zainteresowanych gmin członkowskich. Rezultatem tych prac było wypracowanie założeń zmian porządkujących procesy zmian granic, w tym m.in.:

- określenie zasad rozliczeń skutków procesów podziałowych, szczególnie rozliczeń finansowych i majątkowych pomiędzy gminami objętymi zmianami granic, zapewniającymi rekompensatę za poniesione nakłady i utracone mienie komunalne i dochody, a także cesję zobowiązań finansowych wobec instytucji finansowych i budżetu państwa;
 - stałego i systemowego uregulowania procesu przejęcia długów i zobowiązań prawnofinansowych gminy likwidowanej z urzędu ze względu na jej nadmierne zadłużenie;
 - zwolnienie z kosztów, opłat i podatków z tytułu przeniesienia własności mienia wynikających z procesu zmiany granic gmin;
 - ograniczenie częstotliwości referendów i konsultacji publicznych ws. zmiany granic, dotyczących tych samych obszarów gmin, do jednego razu w kadencji samorządów - coroczne organizowanie referendów i konsultacji w tej samej sprawie jest kosztochłonne i wprowadza poczucie nieuzasadnionej tymczasowości.
- Jednak niezależnie od doprecyzowania regulacji prawnych, Związek stoi na stanowisku, że mamy nienaruszalność terytorialną gmin, a poprawa funkcjonowania i realizacji zadań sąsiadujących samorządów powinna być oparta przede wszystkim o różne formy współpracy a nie aneksje. Tak jak to jest praktykowane w wielu krajach o długiej historii samorządowej.
- Przed przygotowaniem projektu zmian legislacyjnych zostały przeprowadzone szerokie konsultacje z przedstawicielami naszych gmin. Pod koniec roku projekt został przedstawiony przedstawicielowi Kancelarii Prezydenta z intencją podjęcia inicjatywy w tym obszarze przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

KOMISJA REWIZYJNA

W 2019 dwa posiedzenia Komisji Rewizyjnej odbyły się w ramach VII kadencji a dwa kolejne w ramach VIII kadencji. Na XXXIII Zgromadzeniu Ogólnym wybrani zostali członkowie KR na VIII kadencję, zmiany w składzie członków Komisji w tabeli poniżej.

KOMISJA REWIZYJNA ZGWRP						
Jacek	Czarnecki	Wójt	Przewodniczący Komisji Rewizyjnej	Chełmża	kujawsko-pomorskie	
Wacław	Adamczyk	Wójt	Członek Komisji Rewizyjnej od 25.04.2019	Biała Rawska	łódzkie	
Dariusz	Kubus	Wójt	Członek Komisji Rewizyjnej do 25.04.2019	Andrespol	łódzkie	
Bogumiła	Lewandowska-Siwiek	Wójt	Członek Komisji Rewizyjnej	Baranów	wielkopolskie	
Wojciech	Rudalski	Wójt	Członek Komisji Rewizyjnej od 25.04.2019	Paradyż	łódzkie	
Stanisław	Wieteska	Wójt	Członek Komisji Rewizyjnej do 24.04.2017	Opinogóra Górna	mazowieckie	
Agnieszka	Wojda	Wójt	Członek Komisji Rewizyjnej od 24.04.2017	Kocierzew Południowy	łódzkie	
Stefan	Zawierucha	Wójt	Członek Komisji Rewizyjnej do 24.04.2019	Marciszów	dolnośląskie	

Wykaz posiedzeń Komisji Rewizyjnej w 2019 roku.:

Lp.	Wyszczególnienie	Data	Miejsce spotkania
KOMISJA REWIZYJNA VII kadencja			
1.	Posiedzenie Komisji Rewizyjnej ZGWRP	07.03.2019	Poznań
2.	Posiedzenie Komisji Rewizyjnej ZGWRP	03.04.2019	Poznań
KOMISJA REWIZYJNA VIII kadencja			
3.	Posiedzenie Komisji Rewizyjnej ZGWRP	17.09.2019	Ossa
4.	Posiedzenie Komisji Rewizyjnej ZGWRP	05.12.2019	Poznań

W trakcie posiedzeń Komisja Rewizyjna przeprowadziła kontrolę całokształtu działalności Związku i podejmowała prace w następujących obszarach:

- doraźne kontrole przychodów i dochodów w 2019 roku,
- opracowanie wniosku o udzielenie absolutorium dla Zarządu Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej,
- opracowanie sprawozdania z prac Komisji Rewizyjnej kadencji 2014 – 2018 oraz za 2018 r.,
- omówienie realizacji uchwał i wniosków XXXIII Zgromadzenia Ogólnego ZGWRP, stanowisk XIX Kongresu Gmin Wiejskich oraz ocena Zgromadzenia i Kongresu,
- realizacja budżetu ZGWRP – stan na dzień 30.11.2019 r.,
- analiza stanu członków ZGWRP,
- analiza wpływu składek członkowskich,
- przyjęcie regulaminu pracy Komisji Rewizyjnej w VIII kadencji,
- omówienia pracy Zarządu Związku Gmin Wiejskich 2019 r. oraz w VII kadencji,
- omówienie planowanych działań Zarządu Związku Gmin Wiejskich w VIII kadencji – 2019 – 2024,
- omówienie planowanych działań Związku w perspektywie roku 2019 (kongresy, spotkania regionalne, itp.),

- omówienie aktywności Przedstawicieli ZGWRP w gremiach krajowych (m.in. KWRIST, komitety monitorujące itp.) oraz zagranicznych (Komitet Regionów, CLARE),
- przyjęcie planu pracy Komisji Rewizyjnej w okresie 2019/2020.

Przedmiotem prac i dyskusji członków Komisji Rewizyjnej były również inne zagadnienia omawiane w ramach tzw. wolnych głosów i wniosków:

- podjęcie pilnych i skutecznych działań motywujących rząd do zmian zasad finansowania oświaty wiejskiej,
- przeanalizowanie i wypracowanie propozycji dla gmin wiejskich działań dotyczących budowania/organizowania transportu publicznego,
- poparcie organizacji ogólnopolskiego forum oświatowego.

PRACE CZŁONKÓW ZARZĄDU ZGW RP W KOMISJI WSPÓLNEJ RZĄDU I SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

W Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego Związek był reprezentowany przez Marka Olszewskiego oraz Krzysztofa Iwaniuka (do 25 kwietnia) oraz Krzysztofa Iwaniuka i Jacka Brygmana (po 25 kwietnia), którzy wraz z 13 innymi przedstawicielami Związku współuczestniczyli w pracach zespołów roboczych KWRiST (zestawienie poniżej). W 2019 roku odbyło się 12 posiedzeń plenarnych Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego a 13 razy sprawy uzgadniano w trybie obiegowym. Pomiędzy posiedzeniami plenarnymi pracowały zespoły robocze KWRiST; w 2019 roku zostały przeprowadzone 63 posiedzenia roboczych zespołów KWRiST i dodatkowo 40 razy w trybie obiegowym; przedmiotem obrad plenarnych Komisji było 480 punktów. Przyjmując, że wcześniej były one przedmiotem prac w ramach poszczególnych zespołów, to łącznie daje to sumę 1071 punktów omawianych w trybie obiegowym, w zespołach i na posiedzeniach plenarnych KWRiST. Poniższe zestawienie pokazuje skalę niezbędnego z naszej strony zaangażowania i przygotowania do prac w KWRiST, a należy podkreślić, że stanowi to tylko wycinek pracy członków Zarządu, Rady Regionalnej i innych przedstawicieli Związku udzielających się w pracy naszej organizacji.

Posiedzenie KWRiST, lipiec 2019, MSWiA-Warszawa

Skład przedstawicieli ZGW RP w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego:

<i>Lp.</i>	<i>zespół roboczy/problemowy, komitet monitorujący, rady programowe itp.</i>	<i>Imię</i>	<i>Nazwisko</i>	<i>Funkcja w ZGW RP, Urząd Gminy</i>	<i>Uwagi/funkcja</i>
1	Przedstawiciel ZGW RP - posiedzenia plenarne	Krzysztof	Iwaniuk	Przewodniczący ZGWRP Wójt Gminy Terespol	członek
2	Przedstawiciel ZGW RP - posiedzenia plenarne	Jacek	Brygman	Wiceprzewodniczący ZGWRP Wójt Gminy Cekcyn	członek
3	Przedstawiciel ZGW RP - posiedzenia plenarne	Anna	Grygierek	Wiceprzewodniczący ZGWRP Burmistrz Strumienia	zastępca
4	Przedstawiciel ZGW RP - posiedzenia plenarne	Stanisław	Jastrzębski	Wiceprzewodniczący ZGW RP Wójt Gminy Długosiodło	zastępca
Zespoły robocze KWRiST					
5	Zespół ds. Współpracy Międzynarodowej	Leszek	Świątalski	Sekretarz Generalny ZGW RP	członek
6	Zespół ds. Współpracy Międzynarodowej	Jerzy	Zająkała	Wójt Gminy Lubianka	zastępca
7	Zespół ds. Systemu Finansów Publicznych	Jacek	Brygman	Wiceprzewodniczący ZGWRP Wójt Gminy Cekcyn	członek
8	Zespół ds. Systemu Finansów Publicznych	Stanisław	Jastrzębski	Wiceprzewodniczący ZGW RP Wójt Gminy Długosiodło	zastępca
9	Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu	Anna	Grygierek	Wiceprzewodniczący ZGWRP Burmistrz Strumienia	członek, współprzewodnicząca strony samorządowej
10	Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu	Marian	Buras	Członek Zarządu ZGWRP Burmistrz Morawicy	zastępca
11	Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu	Dariusz	Kubus	Członek Zarządu ZGWRP Wójt Andrespola	zastępca
12	Zespół ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej	Marian	Buras	Członek Zarządu ZGWRP Burmistrz Morawicy	członek
13	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	Stanisław	Jastrzębski	Wiceprzewodniczący ZGW RP Wójt Gminy Długosiodło	członek
14	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	Paweł	Piwko	Członek Zarządu ZGW RP Wójt Gminy Radwanice	zastępca
15	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	Dorota	Zmarzłak	Członek Zarządu ZGWRP Wójt Gminy Izabelin	zastępca
16	Zespół ds. Administracji Publicznej i Bezpieczeństwa Obywateli	Dariusz	Kubus	Członek Zarządu ZGWRP Wójt Andrespola	członek
17	Zespół ds. Obszarów Wiejskich, Wsi i Rolnictwa	Mirosław	Lech	Członek Zarządu ZGW RP Wójt Gminy Korycin	członek
18	Zespół ds. Obszarów Wiejskich, Wsi i Rolnictwa	Dariusz	Strugała	Wiceprzewodniczący ZGW RP Wójt Gminy Jaraczewo	zastępca
19	Zespół ds. Społeczeństwa Informacyjnego	Dorota	Zmarzłak	Członek Zarządu ZGWRP Wójt Gminy Izabelin	członek
20	Zespół ds. Społeczeństwa Informacyjnego	Paweł	Tomczak	Dyrektor Biura ZGW RP	zastępca
21	Zespół ds. Ustrojowych	Dariusz	Strugała	Wiceprzewodniczący ZGW RP Wójt Gminy Jaraczewo	członek
22	Zespół ds. Ustrojowych	Tomasz	Osewski	Członek Zarządu ZGW RP Wójt Gminy Elk	zastępca
23	Zespół ds. Funkcjonalnych Obszarów Miejskich i Metropolitalnych	Tomasz	Osewski	Członek Zarządu ZGW RP Wójt Gminy Elk	członek
24	Zespół ds. Funkcjonalnych Obszarów Miejskich i Metropolitalnych	Dorota	Zmarzłak	Członek Zarządu ZGWRP Wójt Gminy Izabelin	zastępca
25	Zespół ds. Statystyki	Leszek	Świątalski	Sekretarz Generalny ZGWRP	członek
26	Zespół ds. Statystyki	Paweł	Tomczak	Dyrektor Biura ZGWRP	zastępca

Statystyka prac Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego w 2019 r:

Lp	Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego / Zespoły	data spotkania	liczba pkt	uwagi	pkt ogółem
1	KWRiST	2019.01.25	1	tryb obiegowy	
2	Posiedzenie plenarne	2019.01.30	39		
3	KWRiST	2019.02.07	1		
4	Posiedzenie plenarne	2019.02.27	23		
5	KWRiST	2019.03.20	1		
6	Posiedzenie plenarne	2019.03.27	30		
7	Posiedzenie plenarne	2019.04.17	41		
8	Posiedzenie plenarne	2019.05.29	42		
9	KWRiST	2019.06.10	1	tryb obiegowy	
10	KWRiST	2019.06.11	1	tryb obiegowy	
11	KWRiST	2019.06.12	1	tryb obiegowy	
12	KWRiST	2019.06.21	1	tryb obiegowy	
13	Posiedzenie plenarne	2019.06.26	112		
14	Posiedzenie plenarne	2019.07.17	40		
15	KWRiST	2019.08.16	11	tryb obiegowy	
16	KWRiST	2019.08.26	2	tryb obiegowy	
17	Posiedzenie plenarne	2019.08.28	31		
18	KWRiST	2019.09.04	1	tryb obiegowy	
19	KWRiST	2019.09.13	1	tryb obiegowy	
20	Posiedzenie plenarne	2019.09.25	19		
21	KWRiST	2019.10.17	1	tryb obiegowy	
22	Posiedzenie plenarne	2019.10.30	21		
23	Posiedzenie plenarne	2019.11.27	41		
24	KWRiST	2019.12.12	1	tryb obiegowy	
25	KWRiST	2019.12.16	1	tryb obiegowy	
26	Posiedzenie plenarne	2019.12.18	16		
	ogółem pkt porządku obrad		480		480
1	Zespół ds. Administracji Publicznej i Bezpieczeństwa Obywateli	2019.02.19	2		
2	Zespół ds. Administracji Publicznej i Bezpieczeństwa Obywateli	2019.03.19	4		
3	Zespół ds. Administracji Publicznej i Bezpieczeństwa Obywateli	2019.05.14	7		
4	Zespół ds. Administracji Publicznej i Bezpieczeństwa Obywateli	2019.07.16	6		
5	Zespół ds. Administracji Publicznej i Bezpieczeństwa Obywateli	2019.11.26	6		
	ogółem pkt porządku obrad		25		
1	Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu	2019.01.23	24		
2	Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu	2019.04.16	6		
3	Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu	2019.05.21	4		
4	Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu	2019.06.18	11		
5	Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu	2019.07.02	17		
6	Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu	2019.08.06	22		
7	Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu	2019.08.22	2	tryb obiegowy	
8	Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu	2019.09.18	3	tryb obiegowy	
9	Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu	2019.09.19	1	tryb obiegowy	
10	Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu	2019.10.22	5		
11	Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu	2019.11.19	8		

Lp	Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego / Zespoły	data spotkania	liczba pkt	uwagi	pkt ogółem
ogółem pkt porządku obrad			103		103
1	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	2019.01.21	4		
2	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	2019.02.18	13		
3	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	2019.03.18	17		
4	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	2019.04.02	2		
5	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	2019.04.15	18		
6	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	2019.05.08	7		
7	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	2019.05.14	4		
8	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	2019.05.20	17		
9	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	2019.06.05	3		
10	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	2019.06.17	94		
11	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	2019.07.15	12		
12	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	2019.07.24	11		
13	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	2019.08.19	6		
14	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	2019.09.16	6		
15	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	2019.10.21	7		
16	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	2019.11.18	17		
17	Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska	2019.12.09	9		
ogółem pkt porządku obrad			247		247
1	Zespół ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej	2019.01.15	7		
2	Zespół ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej	2019.04.10	10		
3	Zespół ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej	2019.05.15	15		
4	Zespół ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej	2019.06.11	15		
5	Zespół ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej	2019.06.19	1	tryb obiegowy	
6	Zespół ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej	2019.07.10	15		
7	Zespół ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej	2019.07.24	7		
8	Zespół ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej	2019.08.21	20		
9	Zespół ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej	2019.09.11	7		
10	Zespół ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej	2019.10.16	1	tryb obiegowy	
11	Zespół ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej	2019.11.14	7		
12	Zespół ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej	2019.12.12	10		
13	Zespół ds. Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej	2019.12.20	2	tryb obiegowy	
ogółem pkt porządku obrad			117		117
1	Zespół ds. Obszarów Wiejskich, Wsi i Rolnictwa	2019.04.12	1	tryb obiegowy	
2	Zespół ds. Obszarów Wiejskich, Wsi i Rolnictwa	2019.06.27	6		

Lp	Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego / Zespoły	data spotkania	liczba pkt	uwagi	pkt ogółem
3	Zespół ds. Obszarów Wiejskich, Wsi i Rolnictwa	2019.07.15	3	tryb obiegowy	
4	Zespół ds. Obszarów Wiejskich, Wsi i Rolnictwa	2019.09.19	1	tryb obiegowy	
5	Zespół ds. Obszarów Wiejskich, Wsi i Rolnictwa	2019.09.23	1	tryb obiegowy	
6	Zespół ds. Obszarów Wiejskich, Wsi i Rolnictwa	2019.10.18	1	tryb obiegowy	
ogółem pkt porządku obrad			13		13
1	Zespół ds. Społeczeństwa Informacyjnego	2019.01.22	2		
2	Zespół ds. Społeczeństwa Informacyjnego	2019.03.12	4		
3	Zespół ds. Społeczeństwa Informacyjnego	2019.04.15	12		
4	Zespół ds. Społeczeństwa Informacyjnego	2019.05.23	4		
5	Zespół ds. Społeczeństwa Informacyjnego	2019.06.12	4		
6	Zespół ds. Społeczeństwa Informacyjnego	2019.06.25	3		
7	Zespół ds. Społeczeństwa Informacyjnego	2019.07.12	4		
8	Zespół ds. Społeczeństwa Informacyjnego	2019.09.20	5		
9	Zespół ds. Społeczeństwa Informacyjnego	2019.11.18	7		
10	Zespół ds. Społeczeństwa Informacyjnego	2019.12.12	2		
ogółem pkt porządku obrad			47		47
1	Zespół ds. Statystyki Publicznej	2019.02.11	5		
2	Zespół ds. Statystyki Publicznej	2019.04.11	1	tryb obiegowy	
3	Zespół ds. Statystyki Publicznej	2019.05.16	1	tryb obiegowy	
4	Zespół ds. Statystyki Publicznej	2019.06.14	2	tryb obiegowy	
5	Zespół ds. Statystyki Publicznej	2019.07.25	1	tryb obiegowy	
ogółem pkt porządku obrad			10		10
1	Zespół ds. Systemu Finansów Publicznych	2019.02.26	7		
2	Zespół ds. Systemu Finansów Publicznych	2019.04.16	10		
3	Zespół ds. Systemu Finansów Publicznych	2019.04.29	4		
4	Zespół ds. Systemu Finansów Publicznych	2019.05.23	3		
5	Zespół ds. Systemu Finansów Publicznych	2019.07.02	3		
6	Zespół ds. Systemu Finansów Publicznych	2019.08.07	6		
7	Zespół ds. Systemu Finansów Publicznych	2019.09.20	4		
8	Zespół ds. Systemu Finansów Publicznych	2019.10.29	7		
9	Zespół ds. Systemu Finansów Publicznych	2019.11.26	6		
10	Zespół ds. Systemu Finansów Publicznych	2019.12.16	2	tryb obiegowy	
ogółem pkt porządku obrad			52		52
1	Zespół ds. Ustrojowych	2019.07.17	1		
2	Zespół ds. Ustrojowych	2019.11.27	1		
ogółem pkt porządku obrad			2		2
Ogółem pkt porządku obrad (łącznie posiedzenia zespołów i plenarne KWRiST)					1071
Ogółem liczba posiedzeń					75
Ogółem liczba posiedzeń (+ uzgodnienia w trybie obiegowym)					106

SPRAWY CZŁONKOWSKIE

Rezultatem naszych spotkań, wystąpień, przygotowywania zindywidualizowanych opracowań dla nieczłonkowskich ale zaangażowanych w działania Związku było podjęcie uchwał o przystąpieniu do ZGWRP 21 gmin. To również efekt docenienia przez te gminy naszych działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i reprezentacji ich interesów (m.in. sprawa granic, Polskiej Agencji Geologicznej, itp.). Niemalże znaczenie ma również zaangażowanie naszych członków, bezpośrednie spotkania w gminach, zaproszenia obserwatorów na Zgromadzenia Związku oraz organizacja spotkań regionalnych. Dziękujemy wszystkim, którzy wspierają nasze działania na rzecz poszerzenia grona członków. Dążąc do zwiększenia profitów z bycia członkiem Związku podaliśmy współpracę w ramach Akademii Samorządowej „Wspólnoty”, nasze gminy otrzymują 25 % rabat na roczny abonament szkoleń, co w przypadku mniejszych gmin jest równoznaczne z wysokością płaconej składki członkowskiej.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku członkami Związku było 638 gmin (**załącznik 2 i 3**). Niestety w 2019 roku nastąpiło również wygaśnięcie członkostwa 4 gmin. Wystąpienia te są skutkiem uchwał przyjmowanych przez gminy w 2018 r. Za powód wystąpień gminy podawały argumenty o ich braku aktywności w pracach Związku, przyczyny natury ekonomicznej a w przypadku Ostrowic, gmina została zlikwidowana. Należy podkreślić, że wprowadzone kilka lat temu zmiany w statucie (wymóg poinformowania o wystąpieniu z 3 miesięcznym wyprzedzeniem) umożliwia podjęcie dialogu z gminami zamierzającymi wystąpić i kolejny rok pokazuje, że działania te są bardzo skuteczne. W 2019 roku o zamiarze wystąpienia ze Związku poinformowało nas 12 gmin. Po podjęciu bezpośrednich rozmów, siłą argumentów przedstawionych w dedykowanych opracowaniach, przygotowanych przez biuro ZGWRP i przy wsparciu naszych członków sąsiadujących z tymi gminami, w większości odstąpiły one od decyzji o rezygnacji z członkostwa w ZGWRP.

Gminy, które wstąpiły do ZGWRP w 2019 r.

lp	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
1	Bielsk Podlaski	gm. w.	podlaskie	bielski
2	Brzozie	gm. w.	kujawsko-pomorskie	brodnicki
3	Gaworzyce	gm. w.	dolnośląskie	polkowicki
4	Jakubów	gm. w.	mazowieckie	miński
5	Jasienica	gm. w.	śląskie	bielski
6	Jaworze	gm. w.	śląskie	bielski
7	Kołbiel	gm. w.	mazowieckie	otwocki
8	Komarów-Osada	gm. w.	lubelskie	zamojski

9	Koneck	gm. w.	kujawsko-pomorskie	aleksandrowski
10	Lądek	gm. w.	wielkopolskie	stupecki
11	Piątnica	gm. w.	podlaskie	łomżyński
12	Pieniężno	gm. w-m.	warmińsko-mazurskie	braniewski
13	Poświętne	gm. w.	mazowieckie	wołomiński
14	Przytyk	gm. w.	mazowieckie	radomski
15	Raszków	gm. w.	wielkopolskie	ostrowski
16	Sadowne	gm. w.	mazowieckie	węgrowski
17	Słupno	gm. w.	mazowieckie	płocki
18	Sokółka	gm. w-m.	podlaskie	sokólski
19	Sulików	gm. w.	dolnośląskie	zgorzelecki
20	Szczerców	gm. w.	łódzkie	bełchatowski
21	Załużki	gm. w.	mazowieckie	płoński

Gminy, które zostały wypisane z listy członków ZGWRP w 2019 r.

lp	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
1	Czarna	gm. w.	podkarpackie	bieszczadzki
2	Miękinia	gm. w.	dolnośląskie	średzki
3	Ostaszewo	gm. w.	pomorskie	nowodworski
4	Ostrowice	gm. w.	zachodniopomorskie	drawski

KONGRESY, OGÓLNOPOLSKIE SPOTKANIA

XIX Kongres Gmin Wiejskich

We wrześniu 2019 r. ponad 750 przedstawicieli gmin, rządu, instytucji rządowych, mediów włączyło się w debaty o tworzeniu dobrego klimatu dla gmin wiejskich, zarówno działań w obszarze środowiska jak

XIX Kongres Gmin Wiejskich

i sposobów na realizację tych przedsięwzięć – podczas XIX Kongresu Gmin Wiejskich.

Gwarancją konstruktywnej dyskusji był udział przedstawicieli z gmin wiejskich, kilkudziesięciu przedstawicieli rządu, instytucji rządowych, przedstawicieli organizacji branżowych, ekspertów, w tym Henryka Kowalczyka, Ministra Środowiska, Jana Krzysztofa Ardanowskiego, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Kongres był objęty patronatem honorowym Ministra Środowiska.

Środowiska.

Otwierając Kongres Przewodniczący Związku, Krzysztof Iwaniuk zaakcentował, że bez udziału samorządów nie ma zrównoważonego rozwoju, ani odpowiedzialnego rozwoju. Mimo ogromnego wysiłku gmin z obszarów wiejskich w nadrobieniu zapóźnień cywilizacyjnych, to przed nimi są ciągle ogromne wyzwania w gospodarce wodno-ściekowej, drogowej oraz nowe wyzwania wynikające ze zmian klimatu. Według szacunków potrzeba na to ogromnych nakładów, w tym na samą tylko infrastrukturę wodno-kanalizacyjną ok. 168 mld zł, 50 mld zł w lepsze funkcjonowanie transportu publicznego, 94 mld zł na infrastrukturę dróg wojewódzkich i 100 mld zł na drogi lokalne oraz 50 mld zł na gospodarkę odpadami.

Obecny na otwarciu Kongresu minister środowiska Henryk Kowalczyk powiedział, że ochrona środowiska jest obecnie tematem numer jeden i wynika z wyzwań oraz problemów, przed którymi stają samorządowcy. Minister wskazał m.in. na potrzebę rozwiązania kłopotów gmin w temacie gospodarki odpadami, zlikwidowania monopolu na tym rynku i dawania samorządom odpowiednich narzędzi oraz wsparcia finansowego. "Chcemy wprowadzić zasadę, że to wprowadzający odpady na rynek płaci. Celem Ministerstwa Środowiska jest, żeby to nie samorzady i ich mieszkańcy płacili za odpady, ale ci, którzy wprowadzają je na rynek. Mam nadzieję, że ten system uda się wdrożyć już w przyszłym roku. Liczę na to, że w czasie naszego roboczego spotkania spróbujemy przedyskutować te nasze pomysły" – zapewnił Kowalczyk, dodając, że jego marzeniem jest, by do selektywnie zebranych odpadów gmina nie dokładała ani złotówki. Dodał, że kolejne wyzwanie stojące przed gminami to poprawa jakości powietrza, w czym pomaga rządowy program "Czyste powietrze". Kowalczyk zachęcał samorządowców do

XIX Kongres Gmin Wiejskich

większego zaangażowania w przekonywanie mieszkańców do tej formy rządowego wsparcia. Minister ocenił również, że wprowadzony przez rząd PiS Fundusz Dróg Samorządowych spowoduje bum inwestycyjny na obszarach wiejskich. Przyznał także, że ustawa o dochodach jednostek samorządowych jest "dość przestarzała", jak na obecne czasy i wymaga korekty.

Obecny na Kongresie minister rolnictwa i rozwoju wsi zapewnił m.in., że obszary wiejskie są "niekwestionowanym priorytetem w polityce PiS". "To my odeszliśmy od chorej i szkodliwej dla obszarów wiejskich koncepcji rozwoju polaryzacyjno-dyfuzyjnego, która skazywała obszary wiejskie na klęskę, zapomnienie i niedoinwestowanie, bo środki miały trafić do dziewięciu polskich metropolii. A dopiero bogactwo tam powstałe miało się na zasadzie dyfuzji rozlać po obszarach wiejskich. Ta koncepcja nie sprawdziła się nigdzie na świecie" – mówił Ardanowski. Tłumaczył, że obecnie rządzący są za zrównoważonym rozwojem, czyli takim, "w którym sprawne i sprawiedliwe państwo dzieli swoje dochody tak, żeby trafiały do wszystkich Polaków, niezależnie od tego, czy zdecydują się mieszkać w centrum Warszawy, czy u mnie we wsi". "Właśnie taka koncepcja zrównoważonego rozwoju jest realizowana" – podkreślił.

XIX Kongres Gmin Wiejskich

Oprócz debat środowiskowych w drugim dniu, na zakończenie obrad przeprowadzono specjalną debatę o gminnych finansach. Zdaniem samorządowców oczywistym jest, że do realizacji zarówno wyzwań środowiskowych jak i innych gminnych zadań, inwestycji, niezbędne jest posiadania odpowiednich kapitałów. Analizując system finansowania gmin i wprowadzane w ostatnim czasie zmiany, może to doprowadzać w kolejnych latach do pogorszenia warunków do realizacji gminnych zadań. Podkreślaliśmy w naszym

kongresowym stanowisku, że „Pogarszająca się sytuacja finansowa w krótkim czasie doprowadzi do znaczącego spadku inwestycji samorządowych, do problemów z wykorzystaniem środków unijnych, a w skrajnych przypadkach do niewydolności w realizacji podstawowych zadań i usług publicznych, co nie pozostanie bez wpływu na kondycję państwa”. Apelowaliśmy do rządu i parlamentu „o dostrzeżenie tej trudnej i szybko pogarszającej się sytuacji”, w tym domagając się rekompensaty utraconych dochodów w podatku PIT, pokrycia 100 proc. kosztów rosnących płac nauczycieli, przywrócenia kompetencji do kształtowania sieci szkolnej samorządom, co będzie źródłem racjonalizacji wydatków na oświatę i uwzględnienia waloryzacji zadań zleconych z ramienia administracji rządowej o wskaźnik wzrostu płacy minimalnej.

Na zakończenie Kongresu przyjęto stanowiska: w sprawie ochrony środowiska, finansów, oświaty. O Kongresie w mediach informowali m.in.: TVP Łódź, Rzeczpospolita, Gazeta Samorządu i Administracji, Wspólnota, Serwis Samorządowy PAP, Serwis Administracyjno-Samorządowy.

II Ogólnopolska Samorządowa Debatą Oświatowa

Związek Gmin Wiejskich RP był jednym z głównych inicjatorów i organizatorów II Samorządowej Debata Oświatowej, która odbyła się 11 kwietnia 2019 roku. w Warszawie. Współorganizatorem debaty był Związek Miast Polskich wraz z innymi korporacjami samorządowymi. W debacie wzięło udział ponad 350 samorządowców, ekspertów oświatowych, przedstawicieli organizacji pozarządowych, kadry kierowniczej szkół. Podsumowaniem debaty był apel o podjęcie rzetelnej dyskusji na temat sytuacji oświatowej, w tym o wypracowanie standardów oświatowych, sposobie wynagradzania nauczycieli, a także sposobie obliczania

subwencji oświatowej oraz zdefiniowania zobowiązań rządu i samorządu dotyczącego finansowania oświaty. Zaprezentowany został również „Raport o finansowaniu oświaty w Polsce”. Wynika z niego m.in., że w 2018 r. sektor samorządowy wydał na oświatę 23 mld zł więcej niż otrzymał w subwencji oświatowej; w 2004 roku ta różnica wynosiła tylko 8 mld zł.

Według Marka Olszewskiego, obecna sytuacja w oświacie to efekt wielu zaniechań. "Pierwsza wersja standardów edukacyjnych powstała kilkanaście lat temu. Powstały projekty. Zaniechano ich. Można było nieco wcześniej zmodyfikować Kartę Nauczyciela. Projekty były. Zaniechano ich" - wskazywał. „To nie jest tak, że w ministerstwie edukacji siedzą ludzie, którzy nic nie wiedzą. Na tej sali są ludzie z MEN, którzy doskonale wiedzą. Tylko musi być wola przekucia wiedzy na decyzje polityczne” – ocenił.

Debata zainicjowała pracę i cykl spotkań samorządowych dotyczących poprawy funkcjonowania i finansowania oświaty w Polsce, z udziałem przedstawicieli samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, a także nauczycielskich związków zawodowych oraz rodziców. Przyjęto otwartą formułę spotkań. Ich celem miało być określenie obszarów problemowych, przyjęcie intensywnego, ale realnego harmonogramu prac i wreszcie – wypracowanie nowego modelu funkcjonowania oświaty. Niestety plany okazały się ambitniejsze od poziomu zaangażowania przedstawicieli z poszczególnych organizacji samorządowych dlatego plan został zrealizowany w ograniczonym wymiarze.

WSPÓLPRACA Z OGÓLNOKRAJOWYMI ORGANIZACJAMI SAMORZĄDOWYMI

Głównym obszarem współpracy z ogólnokrajowymi organizacjami samorządowymi jest Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego. Tam wspólne działamy poprzez wystąpienia na posiedzeniach plenarnych

Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego (12 posiedzeń) i 63 posiedzeniach zespołów roboczych KWRiST omawiając 480 różnej wagi projektów aktów prawnych. Podobnie jak w latach ubiegłych, mając na uwadze liczbę i szeroki zakres spraw omawianych w ramach KWRiST, by nie mnożyć indywidualnych wystąpień wypracowywaliśmy wspólne stanowiska w imieniu organizacji wchodzących w skład Komisji. Przedsięwzięcia te wzmacniają konsolidację środowiska samorządów

II Ogólnopolska Samorządowa Debata Oświatowa

terytorialnych. Oczywistym jest fakt, że skuteczność naszych działań jest uzależniona od woli i zakresu współpracy strony rządowej i parlamentarnej. W przypadku tzw. projektów politycznych, zakres dialogu jest bardzo ograniczony, chociaż nawet i w tych sytuacjach odnosiliśmy w 2019 roku połowiczne sukcesy. Są dziesiątki spraw wiążących się z funkcjonowaniem samorządów, regulacjami środowiskowymi i z realizacją samorządowych zadań gdzie prowadzimy rzeczową i konstruktywną

Podpisywanie 21 Tez Samorządowych, Gdańsk

debatę w ramach prac zespołów roboczych i na posiedzeniach plenarnych Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. W ramach tych prac udaje się nam wypracowywać optymalne rozwiązania (mając na uwadze także różnice interesów poszczególnych samorządów, szczególnie tam, gdzie pieniądze dzielone są z tzw. „jednego worka”). Dlatego tak ważna jest nasza aktywność w KWRiST i współuczestniczenie w działaniach i wystąpieniach. Oprócz codziennej współpracy na forum KWRiST realizowane były również inne wspólne działania, m.in. współorganizacja II Ogólnopolskiej Samorządowej Debaty Oświatowej; wypracowanie 21 tez samorządowych; współorganizacja konferencji oświatowej w gminie Hanna (ze Związkiem Gmin Lubelszczyzny).

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA ZGW RP

I. Reprezentacja ZGW RP w Komitecie Regionów UE w Brukseli

Komitet Regionów UE jest zgromadzeniem demokratycznie wybranych przedstawicieli samorządów regionalnych i lokalnych, którzy zapewniają reprezentację instytucjonalną wszystkich jednostek terytorialnych, regionów, miast i gmin Unii Europejskiej. Składa się z 350 delegatów pochodzących z 28 państw członkowskich UE. Jest ważną instytucją opracowującą prawodawstwo wspólnotowe, gdyż już na wczesnych etapach jego przygotowania proponuje sposoby podejścia i kierunki polityczne, czerpiąc z doświadczeń i fachowej wiedzy władz regionalnych i lokalnych, które są najczęściej odpowiedzialne za jego wdrażanie.

W Komitecie Regionów Polska ma 21 delegatów i taką samą liczbą zastępców. Zostali oni wskazani przez

ogólnopolskie organizacje

samorządowe: Związek Gmin Wiejskich RP, Związek Województw RP, Związek Powiatów Polskich, Unię Metropolii Polskich, Związek Miast Polskich oraz przez Unię Miasteczek Polskich, zatwierdzeni przez Radę Ministrów a następnie powołani przez Radę Unii Europejskiej. Członkami Komitetu Regionów nominowanymi przez Związek Gmin Wiejskich RP byli w ostatnim roku kadencji 2015-2019 Marek Olszewski wójt Gminy Lubicz od 26.01.2015,

Posiedzenie Komitetu Regionów UE, Bruksela

a będąc wcześniej zastępcą członka, pracował w Komisji Środowiska, Zmiany Klimatu i Energii (ENVE), oraz Komisji Polityki Społecznej, Edukacji, Zatrudnienia, Badań Naukowych i Kultury (SEDEC) od 26.01.2015 r. Drugim naszym reprezentantem w Komitecie Regionów jest Dariusz Strugała, burmistrz Miasta i Gminy Jaraczewo, który pracuje w Komisji Zasobów Naturalnych NAT i ENVE od 08.11.2016 r. Ich zastępcami są: od 26.01.2015 r. Marian Buras burmistrz Miasta i Gminy Morawica i Mirosław Lech wójt Gminy Korycin. Jesienią 2019 roku ZGW RP podjął starania o taki rozdział miejsc w poszczególnych komisjach, w ramach parytetów delegacji narodowej i zapewnienie miejsca w następujących komisjach na nową kadencję obejmującą lata 2020-2025. Krzysztof Iwaniuk wójt Terespoli i nowy przewodniczący ZGW RP, zastąpił Marka Olszewskiego.

Od wielu lat Związek, posiadając tylko dwa mandaty członków i dwa mandaty zastępców członków, stosuje zasadę zapewnienia pełnego udziału w Komitecie zarówno członków jak i ich zastępców, którzy zaangażowani są w pracach różnych komisji. Stąd też ważna jest dywersyfikacja członkostwa i przynależności do komisji roboczych Komitetu. I tak komisję COTER obsługuje bezpośrednio Krzysztof Iwaniuk, a komisję ECON jego zastępca, natomiast Dariusz Strugała obsługuje komisję NAT, jest zastępcą członka Kierana McCarthy w Prezydium Europejskiego Komitetu Regionów, członkiem Prezydium oraz Wiceprzewodniczącym Grupy Politycznej European Alliance Grupu (EA Group) a komisję ENVE obsługuje jego zastępca. Zakres tematyczny wszystkich wyżej wymienionych komisji jest zbieżny z celami i misją ZGW RP. Ponadto Związek rekomendował Krzysztofa Iwaniuka do członkostwa w Prezydium (Biurze) Komitetu Regionów UE.

II. Reprezentacja ZGW RP w Kongresie Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy (CLRAE)

Kongres CLARE został powołany w 1994 roku jako ciało konsultacyjne i monitorujące stan demokracji i swobód obywatelskich. Jego zadaniem jest pomoc państwom członkowskim w kwestiach praktycznych na drodze tworzenia skutecznie działających samorządów lokalnych i regionalnych. Kongres cyklicznie monitoruje i przedstawia opinie w sprawie przestrzegania w wybranych krajach Unii Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego. Kongres stanowi forum, na którym przedstawiciele władz lokalnych i regionalnych mogą omawiać wspólne problemy, dzielić się doświadczeniem i przedstawiać swoje opinie rządów krajów członkowskich Rady Europy. Przedstawicielem ZGW RP w CLRAE do końca 2019 roku był Krzysztof Iwaniuk wójt gminy Terespol, który zostanie zastąpiony przez Dorotę Zmarzłak, członka Zarządu, wójta gminy Izabelin a jej zastępcą będzie Bogumiła Lewandowska- Siwek, członek Komisji Rewizyjnej, wójt gminy Baranów.

III. Wizyta Zarządu ZGW RP w Izraelu

W dniach 25 lutego – 1 marca 2019 r, delegacja Zarządu ZGW RP przebywała w Tel-Awivie na zaproszenie, przewodniczącego Federacji Władz Lokalnych w Izraelu [FLAI] Haima Bibasa.

W dniu 26 lutego delegacja uczestniczyła w spotkaniach samorządowych (wizyta studyjna do Rishon le Zion na spotkanie z burmistrzem Razem Kinstlichem, który zaprezentował najlepsze praktyki i innowacje w gminie: Miejskie Centrum Telefoniczne [call centre], Szkołę im. Rona Vardi'ego dla uczniów utalentowanych, Miejskie

Spotkanie z izraelskimi samorządowcami, Rishon le Zion

Targi Muniexpo, Izrael

Centrum Młodzieżowe oraz wizytówkę gminy, przyciągającą turystów z całego świata, nowoczesne muzeum AGAM (mekka sztuki kinetycznej). Spotkanie z artystą Yaacovem Agamem poprzedziło wizytę w Start-Upie El-Rishon.).

Dni 27-28 lutego wypełniły spotkania na Targach Przedsiębiorczości Muniexpo. Wśród nich rozmowy dwustronne z przedstawicielami Federacji Władz Lokalnych w Izraelu, którym przewodniczyli dyrektor wykonawczy FLAI

Schlomo Dolberg i wiceprzewodniczący ZGW RP Krzysztof Iwaniuk na temat potencjalnej współpracy obu korporacji samorządowych.

IV. Współpraca w ramach ALDA - ZGW RP jako partner w europejskich projektach

Od 2015 r. ZGW RP jest członkiem ALDA – Europejskiego Stowarzyszenia Agencji Demokracji Lokalnych, które koncentruje się na współpracy między władzami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami społeczeństwa obywatelskiego w Unii Europejskiej i jej sąsiedztwie. Skupia ponad 300 członków z ponad 40 krajów. Jest finansowana ze składek członkowskich oraz projektów Komisji Europejskiej i Rady Europy.

Zachęteni sukcesem finansowanych z funduszy UE projektów Stand-up i LADDER (2015-2017) w których uczestniczyły zarówno władze jak i stowarzyszenia obywatelskie z gmin członkowskich ZGW RP, w 2019 r. ZGW RP podjął prace nad projektem CASCADE, który ma na celu przeprowadzenie trzyletniej kampanii ogólnoeuropejskiej z udziałem europejskich organizacji władz lokalnych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego, stowarzyszeń młodzieżowych, środowisk akademickich i agencji medialnych w celu umocnienia świadomości i podejmowania działań na rzecz globalnego zrównoważonego rozwoju oraz zapewnienia zaangażowania się obywateli UE.

Dla realizacji projektu powstało międzynarodowe konsorcjum, w skład którego weszły: Hiszpania, Francja, Belgia, Włochy, Słowacja, Polska, Rumunia, Łotwa, Portugalia, Dania; każdy kraj był reprezentowany przez organizację władz lokalnych i OSO zajmującą się etyczną konsumpcją, oraz europejską sieć organizacji młodzieżowych, posiadającą oddziały we wszystkich wspomnianych krajach.

Ponadto w projekt zaangażowana była ogólnoeuropejska sieć medialna, a także agencja komunikacyjna. Wspólnie wypracowaliśmy 9 powiązanych ze sobą pakietów roboczych.

Zgromadzenie Ogólne stowarzyszenia ALDA, Caen

Jak napisał w czerwcu Marco Boaria, dyrektor ds. projektów ALDA – partnera wiodącego, który reprezentował konsorcjum w procesie składania wniosku, „...niestety, nasz projekt CASCADE nie uzyskał finansowania z powodu, niewystarczającego budżetu UE (...) z drugiej strony mamy dobry „produkt” do wykorzystania w przyszłości: z pewnością będziemy się z wami kontaktować w 2020 roku w celu reaktywacji

konsorcjum i ponownego złożenia zmodyfikowanego wniosku!”.

W dniach 15-18 maja 2019 r. Leszek Świątalski Sekretarz Generalny ZGW RP uczestniczył w Zgromadzeniu Ogólnym ALDA w Caen (FR), którego ZGW RP jest członkiem. Zgromadzenie było poświęcone reformie finansów, struktur i funkcjonowania ALDA oraz potencjalnym wspólnym projektom europejskim.

DZIAŁANIA BADAWCZO - ANALITYCZNE ZGWRP

Działania analityczne Biura Związku były związane głównie z ustalaniem wpływu proponowanych zmian m.in. w mechanizmie wyrównawczym dochodów gmin, w podatkach czy zasadach podziału rezerwy subwencji ogólnej.

W 2019 roku dokonano analizy możliwego wpływu na gminy kolejnej koncepcji nowego systemu korekcyjno-wyrównawczego dla JST, wypracowanego przez Ministerstwo Finansów we współpracy z ekspertami Banku Światowego. Nowy mechanizm korekcyjno-wyrównawczy wytyczał nowe zasady ustalania dla gmin subwencji wyrównawczej tj.:

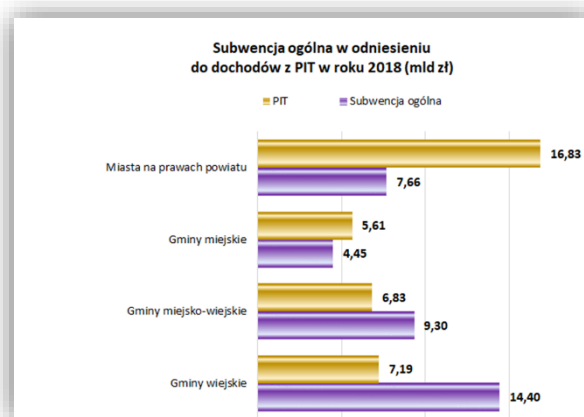
1. Ustalanie dla jst jednej subwencji korekcyjno-wyrównawczej zamiast subwencji wyrównawczej i równoważącej.
2. Przyjęcie mieszkańca przeliczeniowego jako składnika algorytmów ustalania wysokości subwencji wyrównawczej oraz wpłat jst do budżetu.
3. Wyliczenie mieszkańca przeliczeniowego w oparciu o potrzeby wydatkowe w głównych dziedzinach funkcjonowania jst przy użyciu metod statystycznych
4. Algorytm wyliczenia subwencji korekcyjno-wyrównawczej oraz algorytm ustalania wpłat do budżetu przez bogate jst, przy zachowaniu rankingu dochodów jst z przed i po subwencjonowaniu.

We wnioskach z analizy zwracał uwagę fakt, jak duży jest udział subwencji wyrównawczych w finansowaniu gmin wiejskich, gdzie 152 gminy miały ponad 20% udziału subwencji wyrównawczej w dochodach bieżących. Na 1548 gmin wiejskich w 2018 roku 1439 (93%) gmin otrzymywało subwencję wyrównawczą, przy czym ok. 1330 gmin otrzymało część uzupełniającą subwencji wyrównawczej. Mediana dla gmin wiejskich udziału

subwencji wyrównawczej w dochodach bieżących wynosiła 12,39%. W gminach miejskich (bez miast na prawach powiatu) mediana udziału subwencji wyrównawczej w dochodach bieżących nie przekraczała 0,78 % i nie stanowiła dla większych miast istotnego źródła dochodów. Subwencja jest nie tylko źródłem finansowania wydatków bieżących, ale w większości gmin wiejskich jest podstawowym źródłem nadwyżki operacyjnej. Jakikolwiek zachwianie wpływów z tego tytułu będzie prowadzić do zachwiania zdolności inwestycyjnej i kredytowej gmin. Dla porównania w gminach miejskich (bez miast na prawach powiatu) mediana udziału subwencji wyrównawczej w dochodach bieżących nie przekraczała 0,81% i nie stanowiła dla większych miast istotnego źródła dochodów.

Głównym wnioskiem z analizy było ustalenie, że propozycje BŚ nie uwzględniają obiektywnych i niezbędnych potrzeb inwestycyjnych oraz wydatków bieżących dla realizacji podstawowych usług publicznych, kosztów rozległej sieci szkolnej czy wpływu zmian demograficznych w gminach wiejskich dla ustalania liczby referencyjnej mieszkańców referencyjnych w oparciu o indeks potrzeb wydatkowych.

Ponadto, zdaniem ekspertów Związku, nie należy ograniczać subwencjonowania gmin wiejskich lecz wzmacniać wyrównywanie dochodów gmin poprzez tworzenie dodatkowych mechanizmów subwencjonowania/dotowania interwencyjnego mającego na celu wspieranie działań restrukturyzacyjnych gmin np. poprzez zmianę sieci szkół, dofinansowanie zadań inwestycyjnych usuwających zapóźnienia w infrastrukturze wodnościekowej i drogowej, finansowanie pełnych kosztów realizacji.

Zmiany w ustawie o finansach publicznych w zakresie zadłużania się samorządów.

Biuro Związku w 2019 roku dokonało analizy nowelizacji Ustawy o finansach publicznych w zakresie dot. możliwości zadłużania się JST (np. w parabankach) tj. art.243 ufp.

Projekt ustawy o finansach publicznych zakładał w głównej części ograniczenie pozyskiwania środków na podstawie umów, które wywołują skutki ekonomiczne podobne do umowy kredytu lub umowy pożyczki (np. leasing zwrotny nieruchomości, forfaiting, sprzedaż na raty, itp). Na podstawie analizy wykazano pozytywne i negatywne skutki projektowanej ustawy dla gmin wiejskich.

Pozytywne aspekty projektowanej zmiany ustawy o finansach publicznych to przede wszystkim:

- usunięcie ograniczeń wynikających z art.243 możliwości wcześniejszej spłaty długu w przypadku posiadania przez JST nadwyżki środków gotówkowych ponad potrzeby zapewnienia bieżącej płynności finansowej jednostki i planowanych wydatków majątkowych lub możliwości zamiany długu JST na korzystniejsze warunki jego obsługi,
- wyeliminowanie z prawej strony wzoru indywidualnego wskaźnika ograniczenia obsługi zadłużenia (art.243) wydatków bieżących na obsługę długu, gdzie kategoria wydatków była ujmowana po obu stronach wzoru. To powodowało nieuzasadnione merytorycznie obniżenie wskaźnika z powodu samego faktu korzystania przez gminę z długu w poprzednich latach,
- usunięcie z konstrukcji indywidualnego wskaźnika obsługi zadłużenia wpływu nierównomierności i incydentalnych dochodów w latach poprzedzających rok, na który ustalany jest ten wskaźnik.

Związek Gmin Wiejskich RP na spotkaniach i konferencjach samorządowców, od ponad 7 lat, postulował o powyższe zmiany, które usuwałyby wadliwość merytoryczną dotychczasowego wzoru indywidualnego wskaźnika ograniczającego obsługę długu zawartego w art.243 ufp oraz ograniczenia w racjonalności zarządzania długiem w zakresie wcześniejszej jego spłaty lub jego restrukturyzacji celem obniżenia bieżących wydatków z tytułu jego obsługi.

Niestety projektowane zmiany ustawowe, rozłożone w czasie, są wprowadzane wybiórczo. Przepisy o charakterze restrykcyjnym ograniczania długu w JST są wprowadzane znaczenie wcześniej niż przepisy usuwające wady merytoryczne wzoru indywidualnego wskaźnika ograniczającego obsługę długu zawartego w art.243. Dotyczy to przede wszystkim wprowadzenia w pierwszej kolejności nowych tytułów dłużnych zaliczanych do długu a dopiero w 2026 roku wyeliminowanie wydatków bieżących na obsługę długu z prawej strony wzoru indywidualnego wskaźnika obsługi zadłużenia (art.243).

Ponadto ze wzoru art. 243 ufp po roku 2025 wyeliminowano przy obliczaniu wskaźnika zadłużenia dochody ze sprzedaży majątku, jako element poprawiający ocenę możliwości spłaty zadłużenia. Usunięcie dochodów z majątku ze wzoru art. 243, projektodawcy uzasadniają przeciwdziałaniem pozbywania się przez JST majątku samorządowego tylko w celu poprawy wskaźnika oraz mało realistyczną prognozą dochodów ze sprzedaży majątku. Przedstawiciele gmin obecnych na XIX Kongresie Gmin Wiejskich nie zgodzili się z taką tezą o wyprzedaży majątku gmin celem poprawy indywidualnego wskaźnika ograniczenia spłaty zadłużenia. Majątek komunalny gmin obszarów wiejskich to głównie infrastruktura zaspokajająca zbiorowe potrzeby mieszkańców oraz nieruchomości służące realizacji statutowych zadań urzędów i instytucji gminnych, nie podlegających praktycznie zbyciu. Głównym przedmiotem sprzedaży majątku gmin to pozyskane i uzbrojone wcześniej na koszt gminy tereny mieszkalne i przemysłowe, które stanowią instrumenty rozwoju gospodarczego i społecznego gmin. Zatem racjonalna gospodarka nieruchomościami, często wspierana zaciąganiem długiem, przynosi odpowiedni dochód, który powinien być brany pod uwagę przy ustalaniu zdolności do obsługi długu przez JST.

Z dotychczasowej praktyki wydaje się bezzasadne usunięcie z art. 242 wolnych środków przy ustalaniu relacji warunkującej możliwość uchwalenia budżetu. W latach 2016-2017 tylko 7 gmin wiejskich na 1555 oraz 3-4 gminy miejsko-wiejskie na 621 zanotowały ujemną nadwyżkę operacyjną. Najczęściej jest to wynikiem

wystąpienia jednorazowych przypadków zwiększonych wydatków bieżących (np. restrukturyzacją placówek oświatowych, likwidacja szkód itp.) lub chwilowego spadku w danym roku budżetowym dochodów bieżących. Zatem zmiana przepisu nie wpłynie na poziom zadłużenia gmin, ale utrudni proceduralnie funkcjonowanie tym gminom, u których wystąpiło jednorazowe zdarzenie losowe mające wpływ na budżet bieżący w jednym roku budżetowym. Dotychczasowe przepisy ustawy o finansach publicznych wystarczająco zadziałały od 2010 roku w celu ograniczenia nierównowagi budżetów bieżących gmin, co potwierdza fakt o występowaniu marginalnej liczby gmin z ujemną nadwyżką operacyjną w ostatnich latach.

Na podstawie powyższej analizy Zarząd ZGW RP w odniesieniu do projektu zmiany ustawy o finansach publicznych postulował o:

1. wyeliminowanie już od 2019 roku wydatków bieżących na obsługę długu z prawej strony wzoru indywidualnego wskaźnika ograniczenia obsługi zadłużenia (art.243),
2. utrzymanie po 2025 roku dochodów ze sprzedaży majątku we wzorze art. 243 indywidualnego wskaźnika ograniczenia obsługi zadłużenia,
3. zaniechanie wyłączenia wolnych środków z reguły dotyczącej zrównoważenia budżetu, określonej w art. 242 ustawy o finansach publicznych.

Analiza wpływu projektowanych zmian w podatku PIT na dochody gmin wiejskich.

W celu wyrażenia stanowiska przez ZGWRP ws zmian ustawy o podatku od osób fizycznych, zakładającego obniżenie stopy podatkowej i zwiększenie kosztów uzyskania przychodów, dokonano symulacji wpływu tych zmian na dochody gmin. Szacunek ubytku dochodów gmin z tytułu wpływów z podatku PIT na skutek obniżenia stopy podatkowej z 18% do 17% oraz podniesienia kwoty uzyskania przychodów dla pracowników oparto na danych zawartych w publikacji Ministerstwa Finansów „INFORMACJA DOTYCZĄCA ROZLICZENIA PODATKU DOCHODOWEGO OD OSÓB FIZYCZNYCH ZA 2017 ROK”. Na podstawie symulacji stwierdzono, że wprowadzenie nowej ustawy obniżającej stopę podatkową o 1% dla pierwszego progu skali podatkowej oraz zwiększenie kosztów uzyskania przychodów etatowców spowoduje następujące ubytki w dochodach dla gmin w 2020 roku:

1. Obniżenie stopy podatkowej o 1 % spowoduje ubytek dla gmin o około 2 mld 876 mln zł, w tym dla gmin wiejskich 581 mln zł- obliczenia własne. Wg MF JST utracą ok. 3,12 mld zł – patrz uzasadnienie projektu (PIT gminny obniży się o około 2,4 mld zł, w tym gminy wiejskie stracą ok. 490 mln zł). Różnica w obliczeniach ubytku dochodów gmin z PIT (ok. 476 mln zł) wynika z przyjętych dla obliczeń własnych odmiennych założeń od MF m.in. waloryzacji wynikającej ze wzrostu dochodów z PIT.
2. Zwiększenie kosztów uzyskania przychodów etatowców obniży dochody z PIT gminom o 1,3 mld zł, w tym gminom wiejskim o 264 mln zł.

Łączny ubytek dla gmin w 2020 roku wyniesie 4 mld 176 mln zł, w tym dla gmin wiejskich 845 mln zł. Ubytek dochodów gmin wiejskich z tytułu PIT wyniesie ok. 9,4%.

Ponadto dodatkowy ubytek dochodów z PIT w 2020 spotęguje wprowadzona ustawą ulga dla młodych, gdzie ubytek dla gmin wyniesie 864 mln zł, w tym w gminach wiejskich 177 mln zł.

W 2020 roku gminy wiejskie doznają ubytku dochodów z tytułu PIT w kwocie 1 mld 23 mln zł, to spowoduje obniżenie nadwyżki operacyjnej o ponad 20%, co będzie skutkowało w wielu gminach utratą płynności w wyniku braku środków na spłatę zadłużenia a w części gmin mogą zostać zatrzymane procesy inwestycyjne. Nieubłagany wzrost kosztów wynagrodzeń wynikający nie tylko z koniunktury gospodarczej ale również wzrostu minimalnej płacy oraz wzrostu usług i cen energii, spowodują problemy finansowe dla znacznej liczby gmin wiejskich.

Pomimo różnic w ocenie skutków pomiędzy własnymi symulacjami a danymi zawartymi w uzasadnieniu projektów ustaw, wielkość strat gmin wiejskich z tytułu obniżenia stawki podatkowej, wprowadzenia ulg dla młodych i zwiększenia kosztów uzyskania wyniesie około 1 mld zł z 9 mld zł dochodów jakie powinny wpłynąć

z tytułu PIT w 2020 roku. Ten fakt znacząco pogorszy sytuację gmin wiejskich przy wzrastających kosztach usług, wynagrodzeń i dóbr inwestycyjnych.

Prezentacja graficzna finansów gmin wiejskich na koniec 2018 roku.

Na XIX Kongres Gmin Wiejskich w Ossie w 2019 roku, Biuro Związku przygotowało prezentację graficzną analizy zmian w dochodach i wydatkach gmin wiejskich w ostatnich latach.

Na koniec 2018 roku charakter wiejski w Polsce miało 1548 jednostek gminnych na terenie których zamieszkiwało 10 932 463 osób, co stanowiło 28,5% ogółu ludności w Polsce. W skład tej grupy wchodzi

bardzo zróżnicowane gminy np. pod względem liczby ludności w danej jednostce (od 1,6 tys. do ponad 28 tys. osób) czy gęstości zaludnienia (od 4 do 591 osób na km2), czy dochodów podatkowych lub subwencji

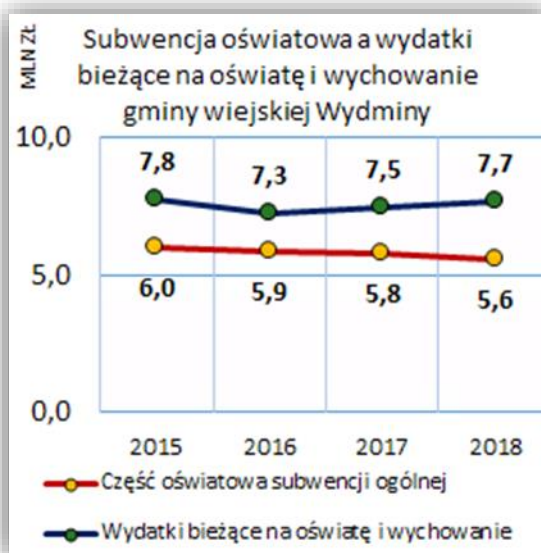
wyrównawczej w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

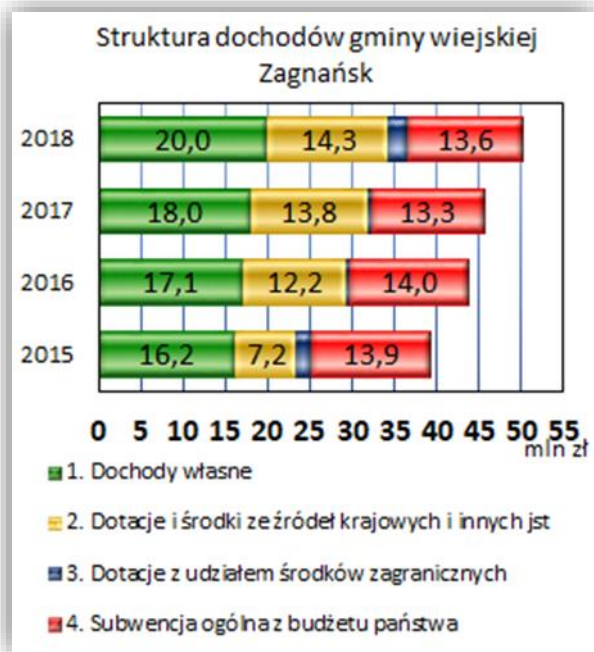
Niemniej prezentacje sumaryczne poszczególnych kategorii finansów gmin wiejskich w latach 2015-2018 pozwalają na wskazanie tendencji w dochodach i wydatkach, problemach z jakimi spotykają się samorządy gminne w realizacji własnych zadań i finansowania wydatków z nimi związanych.

Indywidualne prezentacje analizy finansów gminy jako wsparcie informacji i promocji działalności Związku

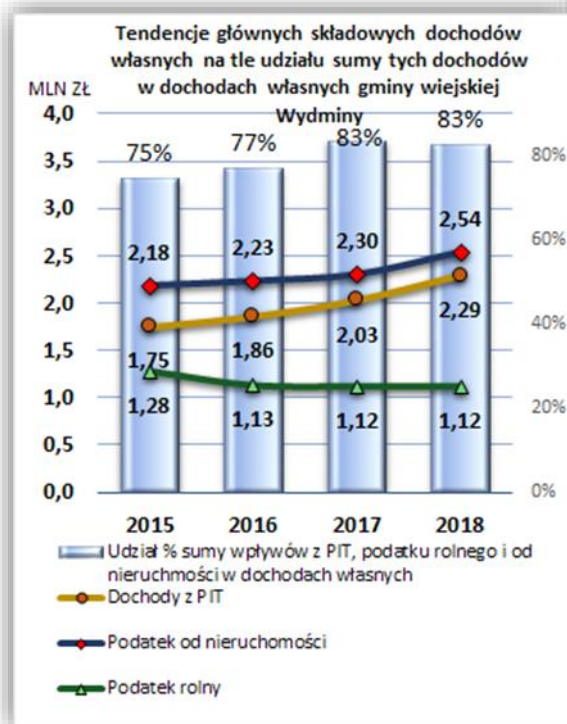
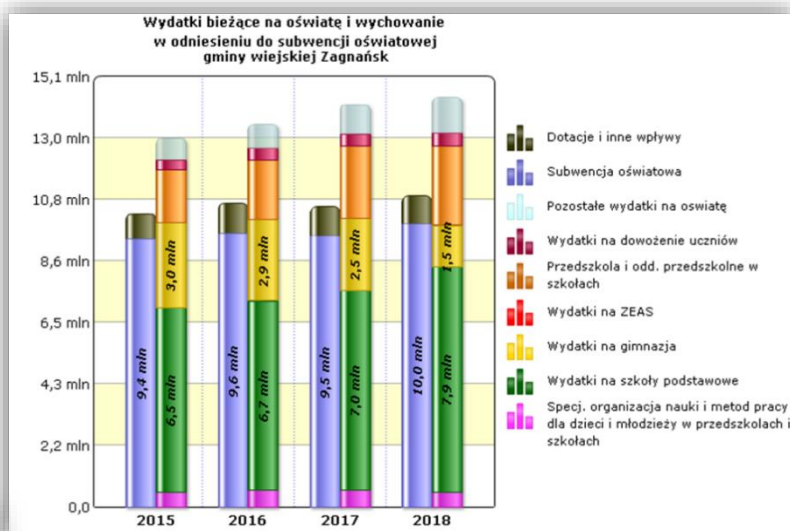
W roku 2019 nadal były prowadzone prace związane z opracowywaniem indywidualizowanych analiz gmin, które były wsparciem w rozmowach z przedstawicielami gmin, potencjalnymi nowymi członkami ZGW RP. W trakcie roku opracowano 101 indywidualnych pism wraz z graficznymi informacjami o finansach gminy, które były kierowane do: gmin nieczłonkowskich w celu zachęcenia ich do wstąpienia w szeregi Związku, gmin członkowskich jako odpowiedź na zapytanie gminy o działalność Związku; gmin informujących o zamiarze wystąpienia ze Związku w celu przeciwdziałania ubytkowi liczby członków. W pismach do gmin szczególnie podkreślany jest fakt, że Związek podejmuje wszelkie inicjatywy i działania tam,

gdzie są naruszane interesy gmin, nakładane nowe obowiązki bez odpowiedniego finansowania lub ograniczane prawa samorządu do samodzielności wykonywania zadań własnych. Związek broni właściwego przydziału dla gmin wiejskich i miejsko-wiejskich funduszy europejskich i krajowych na finansowanie modernizacji a także rozwoju infrastruktury. Bez wspólnego działania gmin w formie Związku Gmin Wiejskich, kształt samorządów wiejskich i miejsko-wiejskich oraz ich finansowanie zapewne byłyby inne, podporządkowane silnym grupom nacisku ze strony rządu, województw, dużych miast i metropolii. Poprzez graficzną prezentację finansów gminy zwraca się uwagę samorządowcom na to, iż głównym źródłem finansowania zadań gmin wiejskich i miejsko-

wiejskich, obok dochodów własnych, są subwencje i dotacje z budżetu państwa, których zasady ustalania wartości są określone ustawowo. W informacjach kierowanych do Wójta, Burmistrza czy Rady wskazuje się, że wiele działań Związku przekłada się wprost na finanse gmin w kwotach rzędu od kilkuset tysięcy, w przypadku małych gmin, do kilku milionów złotych w większych jednostkach m.in.

z tytułu: utrzymania wagi wiejskiej subwencji oświatowej, utrzymania rezerwy subwencji oświatowej, utrzymania odpowiednich mechanizmów wyrównywania dochodów gmin finansowanych z budżetu państwa czy właściwych warunków i kwot finansowania zewnętrznego infrastruktury gminnej. W pismach podkreśla się szczególnie, że Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej jest jedyną samorządową organizacją ogólnopolską reprezentującą interesy gmin z obszarami wiejskimi, realizującą zadania gminy zapisane w ustawie o samorządzie gminnym w zakresie upowszechniania idei samorządności i obrony interesów gmin. Członkostwo w Związku i aktywne współdziałanie na rzecz dobra samorządów lokalnych w Polsce jest jednym z elementów realizacji przez gminę zadań publicznych.

W 2019 roku, w wyniku działań Związku, nastąpił wzrost liczby członków Związku o kolejne gminy. Bezpośrednie kontakty przedstawicieli Związku oraz stosowne pisma informacyjne spowodowały wstąpienia gmin w szeregi członków ZGWRP lub odstąpienie od zamiaru wystąpienia ze Związku. W pismach prezentowane są merytoryczne informacje o działaniach i inicjatywach Związku oraz profesjonalne podejście Biura Związku do finansów samorządowych, co świadczy o zdolności Związku do merytorycznego podejmowania problematyki gmin wiejskich i miejsko-wiejskich na forum rządowym i parlamentarnym w interesie gmin członkowskich.

DZIAŁANIA INFORMACYJNO-PROMOCYJNE ZGWRP

Związek Gmin Wiejskich RP objął swoim patronatem 32 wydarzenia, w których aktywnie brali udział przedstawiciele Związku. Wydarzenia te były okazją do wzmocnienia wizerunku Związku:

- Konkurs „Floriany” ZOSP RP
- Konkurs „Gmina Przyjazna Rowerzystom” PTTK
- Targi ENEX 27/28.02.2019r., Kielce
- IT w Administracji jest kobietą 7/8.03.2019, Toruń
- II Form Zamówień Publicznych na Dostawy i Usługi 3/5.04.2019, Zakopane
- Samorząd Terytorialny w systemie odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny 4/5.04.2019, Warszawa
- V Europejski Kongres Samorządów, Fundacji Instytut Studiów Wschodnich, 8/9.04.2019, Kraków
- IV Forum Kierowników IT 10/12.04.2019, Zakopane
- Nowe wyzwania w administracji państwowej 15.05.2019, Warszawa
- II Krajowy Kongres Skarbników 21/22.05.2019, Warszawa
- Perły Samorządu 23/24.05.2019, Gdynia
- TIK w edukacji 6/7.06.2019, Zalew Sulejowski
- Finansowanie oświaty i gospodarki odpadami, 10.06.2019, Warszawa
- Konkurs na najlepiej oświetloną gminę
- Gospodarka cyrkulacyjna 13/15.06.2019, Busko Zdrój
- Samodzielność energetyczna 18.06.2019, Warszawa
- Ekotrendy 01/05.06.2019r. Kraków
- Puchar recyklingu
- IV Form Gospodarcze Polonii Świata, 26/27.08.2019
- Form Polskich Samorządów Miasto 2030, 18.09.2019, Inowrocław
- IV Kongres Sekretarzy FRDL, 19/20.09.2019, Warszawa
- Ranking Samorządów Rzeczypospolitej, 30.09, Warszawa
- Poleko System 9/11.10.2019, Poznań
- VI Kongres Edukacja i Rozwój 9/10.10.2019, Warszawa
- Forum Przetargów Publicznych, 14/16.10.2019, Jachranka
- I Kongres Energetyki Słonecznej 15/16.10.2019, Warszawa
- I Ogólnopolskie Forum Księgowości Budżetowej, 22/23.10.2019, Łódź
- IV Forum Bezpieczeństwa IT w Administracji, 23/25.10.2019, Jastrzębia Góra
- Smart Metropolia 7/8.11.2019, Gdańsk
- XI Forum Finansów Publicznych 20/22.11.2019, Toruń

- Konwent Informatyków 21/22.11.2019, Międzyzdroje
- VI Forum Odpowiedzialności Kierowników JSFP 9/11.12.2019, Wrocław

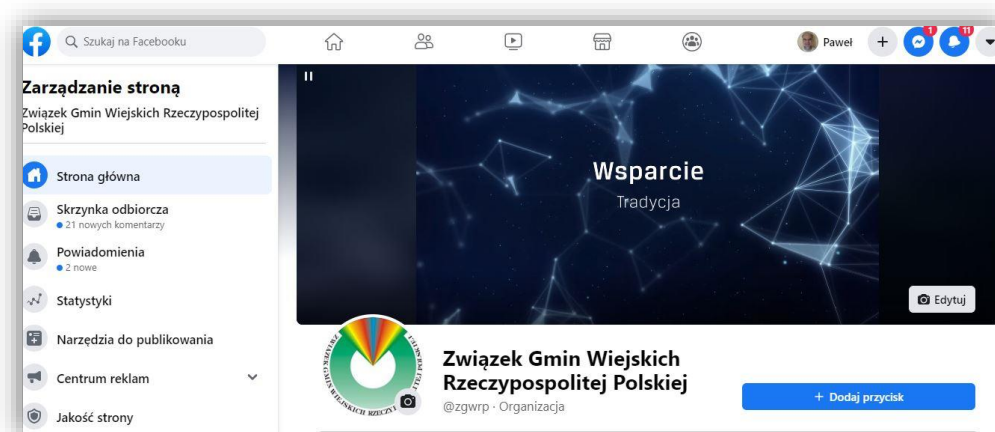
Biuletyny – elektronicznie przesłaliśmy 12 comiesięcznych biuletynów

Facebook – opublikowaliśmy około 350 postów; 11078 osób obserwuje nasz profil

Strona www – zamieściliśmy 190 informacji

Związek Gmin Wiejskich RP był organizatorem lub współorganizatorem konferencji:

- „W sprawie zmiany granic gmin i utworzenia Polskiej Agencji Geologicznej”, Kleszczów 14 marca 2019r.
- „Autonomia szkół – holenderskie doświadczenia dla polskiej oświaty”, Warszawa, 4 października 2019r.
- „Racjonalizacja procesów zmiany granic gmin”, Toruń, 4 listopada 2019r.
- "Jak wykorzystać doświadczenia Gminy Hanna w planowaniu zmian w polityce oświatowej na poziomie gminnym i krajowym?", Hanna, 11 grudnia 2019r.
- "Zielona gmina – OZE szansą dla terenów wiejskich", Warszawa, 12 grudnia 2019r.

Informacje o działaniach ZGWRP, wywiady z przedstawicielami Związku wielokrotnie były publikowane m.in. w: Serwisie Samorządowym PAP; Portalu Samorządowym; Wspólnocie, Gazecie Samorządu i Administracji; Serwisie Administracyjno-Samorządowym; Przeglądzie Komunalnym; Rzeczypospolitej; Dzienniku Gazecie Prawnej; TVP; Polsacie.

Ważniejsze stanowiska ZGWRP przyjęte w 2019 r.

Stanowisko XIX Kongresu Gmin Wiejskich w sprawie oświaty

Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej wielokrotnie wypowiadał się na temat problemów dotyczących wykonywania i finansowania zadań oświatowych. Edukacja stanowi jedno z najważniejszych zadań jednostek samorządu terytorialnego. Troska o jakość i warunki kształcenia młodego pokolenia jest widoczna w działaniach polskich samorządów. Od czasu przejścia odpowiedzialności za oświatę, gminy wiejskie i miejsko-wiejskie borykają się nieustannie z problemami finansowymi i organizacyjnymi, ponieważ wydatki na edukację stanowią znaczącą pozycję w ich budżetach. Kwestia finansowania oświaty jest coraz większą bolączką dla wielu samorządów. Od lat część oświatowa subwencji ogólnej nie pozwala na sfinansowanie subwencionowanych zadań oświatowych. Powinna wystarczyć na wynagrodzenia nauczycieli oraz inne bieżące koszty prowadzenia szkół. W rzeczywistości jednak w wielu gminach z obszarami wiejskimi nie zabezpiecza nawet pokrycie nauczycielskich pensji.

Wraz z reformą oświaty i jej nowymi zadaniami, koszty zadań oświatowych drastycznie wzrastają, a subwencja oświatowa w coraz to mniejszym stopniu wystarcza na ich obsługę. Finansowanie oświaty, wobec niedoszacowania przekazywanej samorządom subwencji oświatowej, przekroczyło racjonalne wspomaganie procesu edukacji młodego pokolenia przez samorządy lokalne. Poziom niezbędnego udziału własnych środków w finansowaniu podstawowych działań oświatowych uniemożliwia prawidłową realizację zadań własnych gminy i determinuje jej rozwój. Wobec wzrostu gospodarczego i zwiększonych dochodów państwa należy zwiększyć nakłady na edukację. W przeciwnym wypadku wiele samorządów lokalnych stanie przed paraliżem budżetów. Aby tego uniknąć konieczna jest zmiana prawa oświatowego i modelu finansowania oświaty w Polsce.

Nowe prawo, ustanowione we współpracy z samorządem, winno być zorientowane na dbałość o należyte kształcenie i wychowanie młodego pokolenia, na wyrównywanie szans

życiowych młodych Polaków, także tych ze wsi i małych miasteczek. Musi także stwarzać optymalne warunki finansowe i organizacyjne dla prowadzenia szkół przez polskie samorządy, gdzie sieć szkół, prowadzonych przez jst, mogłaby być uzupełniana szkołami, prowadzonymi przez stowarzyszenia zakładane przez rodziców. Konieczne jest w tym względzie wypracowanie właściwego postępowania organów sprawujących nadzór pedagogiczny (kuratorów oświaty) w racjonalizacji sieci szkolnej. Ograniczenie samorządom uprawnień do kształtowania sieci szkolnej, musi skutkować przekazaniem na poziom administracji rządowej odpowiedzialności finansowej za prowadzenie oświaty.

Pilnej nowelizacji wymaga także Karta Nauczyciela. Jest to przestarzały dokument, który nie przystaje do obecnej sytuacji na rynku pracy. W tej trudnej dla polskiej oświaty sytuacji, w trosce o zapewnienie jak najlepszego wykształcenia młodego pokolenia Polaków, uczestnicy XIX Kongresu Gmin Wiejskich postulują podjęcie przez Rząd RP kompleksowych działań poprzez:

1. Zmianę systemu kształcenia nauczycieli tak, aby do zawodu tego trafiali najlepsi kandydaci zdolni spełniać najwyższe oczekiwania, jakie stawia przed tym zawodem współczesny system edukacji. Wskazane byłoby wyznaczenie uczelni gwarantujących wysoki poziom nauczania i praktycznego przygotowania do zawodu. Ilość przyjęć powinna być ograniczona w skali kraju.
2. Rozważenie wprowadzania zmian w dotychczasowym systemie awansu zawodowego, który w naszej ocenie już się wyczerpał, a poszczególne stopnie awansu są bardziej związane ze stażem pracy nauczyciela, a nie jego faktycznymi umiejętnościami i zaangażowaniem w proces nauczania. Po osiągnięciu stopnia nauczyciela dyplomowanego, brak jest motywacji do dalszej wzmożonej aktywności i podnoszenia kwalifikacji.
3. Likwidację ustawy Karta Nauczyciela i zastąpienie jej innym dokumentem, który będzie chronił zawód nauczyciela, ale w sposób dający możliwość promowania i awansu tych najlepszych oraz rozwiązania stosunku pracy z nauczycielami, którzy nie

spełniają współczesnych oczekiwań w procesie kształcenia.

4. Dostosowanie podstawy programowej kształcenia ogólnego w szkołach podstawowych do możliwości uczniów w taki sposób, aby ich nadmiernie nie obciążać. Program powinien być tak skonstruowany, by uczniowie szkół podstawowych mogli sobie z nim sami poradzić bez korzystania z korepetycji. Uczniowie słabsi powinni być objęci szczególną opieką, pozwalającą na wyrównanie szans edukacyjnych.
5. Przywrócenie pełnej możliwości kształtowania sieci szkolnej przez samorządy, które ma szczególne znaczenie na obszarach wiejskich, gdzie problem depopulacji, a tym samym problem malejącej liczby uczniów wymaga trudnych decyzji. W naszej ocenie zarówno samorząd jak i rząd powinny współpracować w tym zakresie, mając na uwadze dobro ucznia jak również racjonalne przesłanki ekonomiczne.
6. Zapewnienie środków finansowych na poziomie pokrywającym w pełni koszty bieżącego funkcjonowania oświaty, a w szczególności pełne zabezpieczenie środków na podwyżki dla nauczycieli.
7. Likwidację dodatku uzupełniającego wprowadzonego art. 30a ustawy Karta Nauczyciela, który jest znacznym obciążeniem dla budżetów samorządów, a nie wpływa na podniesienie motywacji do lepszego poziomu nauczania, ma wręcz charakter demotywujący. Środki te można nauczycielom przekazać w inny sposób, tak aby przekładały się na wymierne efekty osiągnięć pedagogów.
8. Rozważenie przejścia przez rząd finansowania wynagrodzeń dla nauczycieli, które to przejście przywróciłoby racjonalność ekonomiczną i sprawiło, że ten sam podmiot, który kształtuje wysokość wynagrodzeń, **byłby odpowiedzialnym za skutki podejmowanych przez siebie decyzji.**
9. Zwiększenie liczebności grup przedszkolnych z 25 na 28 dzieci. Zarówno poprzednia ustawa o systemie oświaty jak i ustawa Prawo Oświatowe obliguje samorządy do zapewnienia miejsc w przedszkolach dla dzieci w wieku od 6-ciu do 3 lat. Z uwagi na pozostawione w przedszkolach dzieci 6-letnie, gminy borykają się z problemem braku miejsc dla dzieci młodszych. Zwiększenie liczebności oddziału pozwoliłoby objąć wychowaniem przedszkolnym większą liczbę dzieci, tym bardziej, że frekwencja w przedszkolach rzadko wynosi 100%.
10. Objęcie subwencją oświatową zadań z zakresu wychowania przedszkolnego dzieci 3-5 lat. Dotacja przedszkolna naliczana na te dzieci nie rekompensuje ustawowego ograniczenia wysokości opłat pobieranych od rodziców za świadczenia udzielane przez publiczne przedszkole oraz publiczną inną formę wychowania przedszkolnego w czasie przekraczającym ustalony przez radę gminy czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, wysokość opłaty nie może być wyższa niż 1 zł za każdą rozpoczętą godzinę faktycznego pobytu dziecka w przedszkolu. Samorządy mają przy tym ograniczony wpływ na koszty funkcjonowania przedszkoli, gdzie największą pozycję kosztową stanowią wynagrodzenia nauczycieli i pochodne od tych wynagrodzeń, ustalone na zasadach obowiązujących w Karcie Nauczyciela. Nauczyciele przedszkoli nie zostali również wyłączeni z obowiązku uzyskania średniego wynagrodzenia zgodnie z art. 30 i 30a KN. Ponadto w przepisach Karty Nauczyciela uregulowana została odgórnie ich ścieżka awansu zawodowego oraz pensum, na które samorządy nie mają wpływu.
11. Zmianę sposobu naliczania dotacji dla niepublicznych szkół i przedszkoli. W dotacjach dla niepublicznych szkół i przedszkoli, w których przyjmuje się za podstawę dotowania kwoty dotacji w wysokości nie niższej niż kwota przewidziana na ucznia w części oświatowej subwencji ogólnej dla gminy, kwoty subwencyjne powinny uwzględniać wyłącznie standard A subwencji. Nie powinny natomiast być powiększane o wskaźnik korygujący D_i , który obrazuje strukturę zatrudnienia nauczycieli na poziomie gminy dotującej chyba, że szkoły i przedszkola niepubliczne zostaną zobligowane przepisami prawa do zatrudnienia kadry pedagogicznej na podstawie ustawy Karta Nauczyciela. W wydatkach bieżących na oświatę w jst są dużo wyższe nakłady na płace z uwagi na stosowanie zasad wynagradzania wynikających z KN. Szkoły i przedszkola niepubliczne zatrudniają nauczycieli przede

wszystkim na zasadach ogólnych, określonych w Kodeksie Pracy. Wszystkie podmioty świadczące usługi edukacyjne, a korzystające ze środków publicznych, powinny zostać zobligowane do zatrudniania na tych samych zasadach.

Uczestnicy XIX Kongresu stwierdzają ponadto, że edukacja naszego najmłodszego pokolenia jest wspólną odpowiedzialnością rządu i samorządu. Pojawiające się różnice i nieporozumienia w wielu obszarach dotyczących oświaty na linii rząd i samorząd na pewno nie służą dobru ucznia i budują zbędne bariery, których na drodze rzeczowych rozmów i konsultacji można byłoby uniknąć. **Tylko połączone działania i ścisła współpraca mogą przynieść zamierzone efekty.**

Ossa, 19 września 2019 r.

Przewodniczący Związku Gmin Wiejskich
Rzeczypospolitej Polskiej
-/Krzysztof Iwaniuk

Stanowisko XIX Kongresu Gmin Wiejskich w sprawie

sytuacji finansowej samorządów

Samorząd terytorialny jest jednym z głównych filarów rozwoju gospodarczego Polski, zapewniając przy tym przeważającą część usług publicznych świadczonych na rzecz obywateli. Wydatki inwestycyjne samorządów wyniosły w okresie od 2006 do 2018 r. aż 461,5 mld zł, wyraźnie przewyższając wydatki inwestycyjne z budżetu centralnego. Dobra kondycja finansowa samorządu przekłada się bezpośrednio na wiele dziedzin życia społecznego i gospodarczego oraz zapewnia fundament dalszego rozwoju całego Państwa.

W ostatnich kilkunastu latach obserwowaliśmy wzrost dochodów podatkowych jst z tytułu udziału w podatkach PIT i CIT. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że w przeważającej ilości gmin z obszarami wiejskimi podatek CIT jest śladowy, a podatek PIT w gminach typowo rolniczych nie ma decydującego znaczenia. Polskie samorządy, które mają ok. 50% udział w podatku dochodowym, zanotowały (w latach 2015–2018) łączny wzrost wpływów z tego źródła na poziomie 15,43 mld zł. Wzrost ten spowodowany był przede wszystkim wzrostem wynagrodzeń w gospodarce, który niestety przełożył się jednocześnie na zwiększenie

wydatków jst. Polski podsektor samorządowy zatrudnia aktualnie ok. 2 mln pracowników (nie tylko urzędników), wzrost ich wynagrodzeń oznaczał więc konieczność zwiększonego poziomu wydatków w 2018 r. w stosunku do 2015 r. o 11,26 mld zł. W tym samym czasie znacząco wzrosły również ceny zakupu materiałów i usług, na które w analogicznym okresie samorządy wydatkowały o 7,9 mld zł więcej. Łączne wydatki budżetów jst związane z rosnącymi kosztami realizacji zadań publicznych wyniosły w ciągu ostatnich 4 lat 19,16 mld zł, a co za tym idzie przewyższyły faktyczny wzrost dochodów z PIT i CIT o 3,73 mld zł. Te fakty zupełnie są nieuwzględniane i przemilczane w toczącej się aktualnie debacie publicznej, w której podnosi się jedynie argument wzrostu dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Szerokiej opinii publicznej przekazuje się, że wzrost dochodów jst stwarza absolutnie możliwości pokrycia przez nie oferowanych przez polityków wielu przywilejów o charakterze socjalnym.

Powyższą sytuację pogarsza fakt, że Rząd RP realizuje obecnie i zapowiada pakiet kolejnych zmian w systemie podatkowym, na który składają się: likwidacja PIT dla osób poniżej 26 roku życia, zmniejszenie stawki PIT w I grupie podatkowej z 18 do 17%, oraz dwukrotny wzrost kosztów uzyskania przychodów. Zmiany te będą skutkować ubytkiem wpływów z PIT o 14,45 mld zł., co daje 7,21 mld zł mniej wpływów do budżetów samorządowych w skali roku. Dodatkowo, w związku z zapowiadaną likwidacją Otwartych Funduszy Emerytalnych, samorządy utracą udział w PIT od wypłat środków z tego tytułu szacowany na ok. 8,25 mld zł w ciągu kolejnych lat.

Wzrost wynagrodzeń i obniżki podatków są niewątpliwie korzystne dla obywateli. Chcemy jednak zwrócić uwagę, że koszty decyzji Rządu RP w tym zakresie ponoszą w dużej części samorządy terytorialne, które w przeciwieństwie do administracji szczebla centralnego, nie mają możliwości rekompensowania ubytków w swoich budżetach wzrostem wpływów z podatku VAT (który to wzrost jest oczywistą konsekwencją rosnącej konsumpcji związanej z poprawą kondycji finansowej gospodarstw domowych). Przypominamy, że poprzednia obniżka stawek PIT z 2007 r., w połączeniu ze spowolnieniem gospodarczym, zaowocowała kilkuletnią stagnacją wpływów z PIT do budżetu

samorządów oraz trwającym do dzisiaj osłabieniem dynamiki wzrostu tych dochodów.

Kolejną kwestią znacząco pogarszającą kondycję finansów jest są rosnące wydatki na oświatę oraz zbyt niski poziom subwencji oświatowej, zwłaszcza jej niedoszacowanie w latach 2017-2018, a także niedofinansowanie kosztów bieżącej reformy edukacji. Czynniki te spowodowały, że w roku 2018 luka finansowa w oświacie osiągnęła poziom 23,45 mld zł (tzn. dopłata z własnych środków stanowiła 54,3% otrzymanej subwencji „szkolnej”). Subwencja pokryła jedynie 85% wydatków placowych (podczas, gdy w roku 2004 było to 98%). Trzeba zaznaczyć, że w latach 2017-2018 wzrosły niemal dwukrotnie (łącznie o blisko 5 mld zł) nieobjęte subwencją wydatki majątkowe w oświacie, w związku z koniecznością dostosowania szkół, zwłaszcza podstawowych, do wymogów reformy. Zrozumiała presja placowa środowisk nauczycielskich, koszty kolejnych reform oraz odebranie możliwości podejmowania kluczowych decyzji o formie organizacyjnej placówek oświatowych, zestawione z malejącym zarówno w stosunku do budżetu państwa, jak i PKB finansowaniem edukacji, doprowadzi w niedługim czasie do dramatycznego pogorszenia kondycji finansowej polskich samorządów.

Zarysowane powyżej problemy znajdują odzwierciedlenie w niepokojących danych dotyczących nadwyżki operacyjnej netto samorządów, z której finansowane są inwestycje. Ujemną nadwyżkę ma dzisiaj 31 miast na prawach powiatu, 58 powiatów ziemskich (w kolejnych 46 jest ona niższa niż 1 mln zł) oraz 865 gmin (w kolejnych 751 jest ona niższa niż 1 mln zł). Obecna sytuacja będzie powodem w kolejnych latach znacznego, negatywnego wzrostu tych statystyk. Pogarszająca się sytuacja finansowa w krótkim czasie, doprowadzi do znaczącego spadku inwestycji samorządowych, problemów z wy-korzystaniem środków unijnych, a w skrajnych przypadkach do niewydolności w realizacji podstawowych zadań i usług publicznych, co nie pozostanie bez wpływu na kondycję Państwa ogółem.

Zgromadzeni na XIX Kongresie Gmin Wiejskich przedstawiciele gmin z obszarami wiejskimi zwracają się do Rządu RP o poważne zwrócenie uwagi na pogarszającą się sytuację finansową zdecydowanej większości samorządów w Polsce, w tym głównie – najbardziej wrażliwych na

ostatnio dokonywane zmiany w zakresie finansów publicznych – gmin o najniższych dochodach.

Wnioskujemy w szczególności o:

- rekompensatę w utraconych dochodach w podatku PIT w związku ze zwolnieniem z podatku dochodowego osób do 26 roku życia, obniżenia najniższego progu podatkowego z 18 do 17 % , podwyższenia kwoty wolnej od podatku, przeniesienia środków z OFE – skutkujące obniżką podatków PIT w kolejnych latach,
- zwiększenie katalogu źródeł dochodów jednostek samorządu terytorialnego – szczególnie o te stanowiące bezpośrednie dochody budżetu centralnego i niepowiązane z programami socjalnymi, mającymi wpływ na dochody samorządów – i wprowadzić partycypację samorządów w dochodach z podatku VAT i akcyzy,
- pokrycia 100 % kosztów waloryzacji płac nauczycieli, łącznie z dodatkiem za wychowawstwo oraz dodatkowym świadczeniem dla nauczycieli stażystów,
- przywrócenia kompetencji co do kształtowania sieci szkolnej samorządom, co będzie źródłem racjonalizacji wydatków na oświatę,
- uwzględnienia waloryzacji zadań zleconych z ramienia administracji rządowej o wskaźnik wzrostu płacy minimalnej z uwzględnieniem doliczania do najniższego wynagrodzenia dodatku za wysługę lat.

Jako uczestnicy XIX Kongresu Gmin Wiejskich, w poczuciu odpowiedzialności za przyszłość mieszkańców obszarów wiejskich, w trosce o kontynuowanie tradycji silnego i sprawnego polskiego samorządu, w obliczu przypadającego za kilka miesięcy jubileuszu 30-lecia restytucji samorządu lokalnego w Polsce - czujemy się w obowiązku apelować do obecnego, a także przyszłego Rządu i Parlamentu RP o dostrzeżenie tej trudnej i szybko pogarszającej się sytuacji.

Ossa, 19 września 2019 r.

Przewodniczący Związku Gmin Wiejskich
Rzeczypospolitej Polskiej
/-/Krzysztof Iwaniuk

Stanowisko
XIX Kongresu Gmin Wiejskich
w sprawie
realizacji niektórych zadań
związanych z ochroną środowiska

Polityka ekologiczna jest świadomą i celową działalnością władz różnych szczebli, prowadzona w odniesieniu do środowiska przyrodniczego, traktowanego jako miejsce życia i działalności człowieka. Samorząd wielokrotnie artykułował oczekiwania w zakresie tworzenia warunków do racjonalnego użytkowania zasobów środowiska, jego właściwej i racjonalnej ochronie, a także umiejętnego dobierania instrumentów administracyjnych i finansowych sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi. Obszary wiejskie stanowią ok. 90% powierzchni Polski i zamieszkuje je bez mała 60% naszych obywateli.

Analizując tempo zmian zachodzących na obszarach wiejskich w porównaniu z obszarami zurbanizowanymi, należy zauważyć, że dynamika rozwoju tych ostatnich jest zdecydowanie większa. Gminy wiejskie i miejsko-wiejskie ciągle stoją przed ogromnymi wyzwaniami rozwojowymi, związanymi z zapewnieniem podstawowego standardu usług publicznych dla mieszkańców. Te standardy są często powiązane ze środowiskiem, jego stanem i ochroną. Ciągle ponad 60% gospodarstw domowych nie posiada dostępu do kanalizacji, a 15 % do sieci wodociągowej. Ponad 65 % domów opalanych jest paliwami stałymi, przy użyciu przestarzałych pieców i kotłów o niskiej sprawności energetycznej. Na wielu dachach wciąż materiałem pokryciowym jest rakotwórczy azbest. Występuje niedobór mocy sieci energetycznych, które są przestarzałe i zdekapitalizowane do tego stopnia, że branża energetyczna mówi o potrzebie reelektryfikacji wielu obszarów. Nowe formy ochrony przyrody wprowadzane przez prawo unijne – sieć Natura 2000, Ramowa Dyrektywa Wodna, dopłaty rolnośrodowiskowe, system ocen oddziaływania na środowisko – często spotykają się z rezerwą ze strony mieszkańców i samorządów wobec braku odpowiedniej informacji na temat zasad funkcjonowania tych form, dialogu, a także braku programów i środków finansowych na rekompensatę za ich stosowanie. Wprowadzone w 2016 r. nowe regulacje prawne odnoszące się do urzędzeń i inwestycji w odnawialne źródła

energii zarówno w sferze prawa budowlanego, ale i fiskalizmu, szczególnie w energetyce wiatrowej - wstrzymały na jakiś czas dynamiczny rozwój energetyki OZE. Ten sektor dla gmin z obszarami wiejskimi ma ogromne znaczenie dla procesów proekologicznych, reorientacji na zieloną energię, zmniejszenie kosztów produkcji gospodarstw rolnych, a także na dywersyfikację źródeł energii, a tym samym wzrost bezpieczeństwa energetycznego. Zmiana struktury mieszkańców wsi, których tereny coraz częściej traktowane są jako atrakcyjne miejsca dla procesów migracyjnych dotychczasowych mieszkańców miast, spowodowała także nowe problemy związane z bliskością obiektów, w których prowadzona jest produkcja zwierzęca, a tym samym z uciążliwościami zapachowymi.

Skala zróżnicowania standardów życia w miastach i na obszarach wiejskich, a także stan środowiska i ekstremalna potrzeba o jego dbałość jest wyzwaniem dla polityków, parlamentu, rządu i samorządu. Potrzebne są w tym zakresie nowe polityki, nowe programy oraz innowacyjne przedsięwzięcia rozwojowe i proekologiczne.

Zdaniem uczestników XIX Kongresu Gmin Wiejskich poprawie sytuacji w tym zakresie będą sprzyjać następujące działania:

- Zastosowanie w programach wspierających rozwój obszarów wiejskich takich instrumentów finansowych, które realnie wpłyną na zmniejszenie dysproporcji w zakresie standardów życia pomiędzy obszarami wiejskimi a miejskimi. Pieniądze w ramach II Filara Wspólnej Polityki Rolnej są niewspółmiernie małe do realnych potrzeb.
- Uwzględnienie w założeniach do Umowy Partnerstwa na lata 2021 – 2027 dodatkowego, niezmiernie potrzebnego, obszaru strategicznej interwencji, jakim powinny być obszary wiejskie.
- Utworzenie specjalnych, nie tylko unijnych, instrumentów finansowych dedykowanych dla obszarów wiejskich na eliminację niedomagań w sferze gospodarki wodno-ściekowej (liniowej i rozproszonej).
- Wprowadzenie w planowaniu przestrzennym standardów urbanistycznych uwzględniających nie tylko ochronę krajobrazu, ale także ochronę środowiska. Standardy te winny obejmować procesy rewitalizacyjne, ochronę wód, gleb i powietrza oraz przeciwdziałać rozpraszaniu zabudowy osadniczej.

- Wzmocnienie mechanizmu wyrównawczego w finansowaniu gmin z obszarami wiejskimi i wprowadzenie subwencji ekologicznej dla gmin objętych różnego rodzaju formami ochrony przyrody, jako rekompensaty za ograniczenia rozwojowe tych obszarów. Subwencja uczyni z gmin i ich mieszkańców sprzymierzeńców dla ochrony środowiska.
- W procesie wyznaczania nowych form ochrony przyrody – szczególnie tych determinujących procesy rozwojowe obszarów, na których zlokalizowane będą te formy – rola samorządów nie może ograniczać się wyłącznie do wydawania nic nie znaczących i niewiążących opinii. Wprowadzić należy postępowanie oparte na powszechnej zasadzie dwu-instancyjności wraz z zapewnieniem kontroli sądowej tych procedur. Obecna pozycja potencjalnych inicjatorów wyznaczania nowych form jest znacznie silniejsza od pozycji prawno-ustrojowej samorządów.
- Utworzenie spójnych i stabilnych mechanizmów wsparcia zróżnicowanych form energetyki opartej na źródłach odnawialnych i zorientowanej na procesy prosumenckie. Wsparcie potrzebne jest nie tylko dla instalacji fotowoltaicznych i wiatrowych, ale także dla instalacji kogeneracyjnych wykorzystujących biomasę, osady ściekowe oraz wszelkie inne odpady mające wartość energetyczną. W tym zakresie niezbędne jest także stabilne prawo podatkowe.
- W realizacji programów rządowych i specjalnych, związanych z ochroną środowiska należy w samorządach upatrywać partnerów wspomagających procesy informacyjno-edukacyjne, a także ułatwiających nabory wniosków i obsługę aplikantów. Jednakże partner samorządowy musi być za swoje uczestnictwo w tych procesach należycie wynagradzany, tak jak wynagradzani są inni realizatorzy tych procesów, szczególnie z instytucji państwowych.
- Przywrócenie możliwości tworzenia gminnych funduszy ochrony środowiska wraz z określeniem źródeł ich dochodów jako partycypacji w opłatach za korzystanie ze środowiska. Likwidacja w 2010 roku gminnych i powiatowych funduszy negatywnie wpłynęła na lokalne możliwości wspierania działań w zakresie ochrony środowiska, czego dowodem jest np. spowolnienie tempa i zakresu eliminowania azbestu.
- Wprowadzenie możliwości wykonania zastępczego lub też wprowadzenie możliwości świadczenia celowego na pokrycie kosztów przyłączenia do systemów zagospodarowania ścieków wobec właścicieli nieruchomości, których stan majątkowy uniemożliwia skuteczną egzekucję obowiązku przyłączenia. Sprawa ta leży w interesie wszystkich korzystających ze środowiska.
- W systemie gospodarowania odpadami komunalnymi, bazując na dotychczasowych doświadczeniach, skrócona musi być procedura i droga wymiaru oraz egzekucji podwyższonych opłat za uchylanie się od obowiązku segregacji odpadów komunalnych. Podstawą działań w tym zakresie winne być jednolite w skali kraju prawo, określające kiedy należy stwierdzić, że obowiązek segregacji nie został spełniony. Prawodawca musi dostrzec swoją rolę skutecznego kreatora prawa wspomagającego samorządy w procesie implementacji prawa tak unijnego, jak i krajowego.
- Oceniając aktualny, po wielu zmianach, tekst ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach po kątem Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów ws. „Zasad techniki prawodawczej”, - celowym i pilnym jest napisanie tej ustawy od nowa. Ustawa bowiem staje się coraz bardziej skomplikowana, a kolejne jej nowelizacje czynią jej tekst mało zrozumiałym dla wszystkich uczestników systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.

Ossa, 19 września 2019 r.

Przewodniczący Związku Gmin Wiejskich
Rzeczypospolitej Polskiej
/-/Krzysztof Iwaniuk

WYKAZ GMIN CZŁONKOWSKICH
ZWIĄZKU GMIN WIEJSKICH
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
STAN W DNIU 31.12.2019 r. **638 GMIN**

Zestawienie gmin członkowskich wg województw				
Województwo	liczba gmin członkowskich	liczba gmin wiejskich i miejsko-wiejskich w województwie	udział procentowy gmin członkowskich ZGWRP do ogólnej liczby gmin wiejskich i miejsko-wiejskich w województwie	udział procentowy gmin w województwie do ogólnej liczby gmin członkowskich ZGWRP (638 gmin)
Dolnośląskie	52	133	39,10	8,15
Kujawsko-pomorskie	58	127	45,67	9,09
Lubelskie	39	193	20,21	6,11
Lubuskie	15	73	20,27	2,35
Łódzkie	82	159	51,57	12,85
Małopolskie	33	168	19,64	5,17
Mazowieckie	104	279	37,28	16,30
Opolskie	9	68	13,24	1,41
Podkarpackie	24	144	16,67	4,02
Podlaskie	24	105	22,86	3,76
Pomorskie	23	100	23,47	3,76
Śląskie	23	118	19,49	3,61
Świętokrzyskie	28	97	28,87	4,39
Warmińsko-mazurskie	24	100	24,00	3,76
Wielkopolskie	85	207	41,06	13,32
Zachodniopomorskie	15	103	14,56	2,35
R A Z E M	638			

WYKAZ GMIN CZŁONKOWSKICH
ZWIĄZKU GMIN WIEJSKICH RZECZYPOSPOLITEJ

638 GMIN

(stan na dzień 31 grudnia 2019 r.)

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
1	1	Gromadka	gm. w.	dolnośląskie	bolesławiecki
2	2	Osiecznica	gm. w.	dolnośląskie	bolesławiecki
3	3	Warta Bolesławiecka	gm. w.	dolnośląskie	bolesławiecki
4	4	Głogów	gm. w.	dolnośląskie	głogowski
5	5	Jerzmanowa	gm. w.	dolnośląskie	głogowski
6	6	Kotła	gm. w.	dolnośląskie	głogowski
7	7	Pęcław	gm. w.	dolnośląskie	głogowski
8	8	Żukowice	gm. w.	dolnośląskie	głogowski
9	9	Męcinka	gm. w.	dolnośląskie	jaworski
10	10	Paszowice	gm. w.	dolnośląskie	jaworski
11	11	Wądroże Wielkie	gm. w.	dolnośląskie	jaworski
12	12	Marciszów	gm. w.	dolnośląskie	kamiennogórski
13	13	Bystrzyca Kłodzka	gm. m-w.	dolnośląskie	kłodzki
14	14	Kłodzko	gm. w.	dolnośląskie	kłodzki
15	15	Lewin Kłodzki	gm. w.	dolnośląskie	kłodzki
16	16	Nowa Ruda	gm. w.	dolnośląskie	kłodzki
17	17	Radków	gm. m-w.	dolnośląskie	kłodzki
18	18	Chojnów	gm. w.	dolnośląskie	legnicki
19	19	Krotoszyce	gm. w.	dolnośląskie	legnicki
20	20	Kunice	gm. w.	dolnośląskie	legnicki

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
21	21	Miłkowice	gm. w.	dolnośląskie	legnicki
22	22	Lubin	gm. w.	dolnośląskie	lubiński
23	23	Dobroszyce	gm. w.	dolnośląskie	oleśnicki
24	24	Dziadowa Kłoda	gm. w.	dolnośląskie	oleśnicki
25	25	Oleśnica	gm. w.	dolnośląskie	oleśnicki
26	26	Oława	gm. w.	dolnośląskie	oławski
27	27	Gaworzyce	gm. w.	dolnośląskie	polkowicki
28	28	Grębocice	gm. w.	dolnośląskie	polkowicki
29	29	Radwanice	gm. w.	dolnośląskie	polkowicki
30	30	Borów	gm. w.	dolnośląskie	strzeliński
31	31	Kondratowice	gm. w.	dolnośląskie	strzeliński
32	32	Przeworno	gm. w.	dolnośląskie	strzeliński
33	33	Kostomłoty	gm. w.	dolnośląskie	średzki
34	34	Środa Śląska	gm. m-w.	dolnośląskie	średzki
35	35	Udanin	gm. w.	dolnośląskie	średzki
36	36	Dobromierz	gm. w.	dolnośląskie	świdnicki
37	37	Jaworzyna Śląska	gm. m-w.	dolnośląskie	świdnicki
38	38	Marcinowice	gm. w.	dolnośląskie	świdnicki
39	39	Świdnica	gm. w.	dolnośląskie	świdnicki
40	40	Czarny Bór	gm. w.	dolnośląskie	wałbrzyski

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
41	41	Mieroszów	gm. m-w.	dolnośląskie	wałbrzyski
42	42	Stare Bogaczowice	gm. w.	dolnośląskie	wałbrzyski
43	43	Walim	gm. w.	dolnośląskie	wałbrzyski
44	44	Czernica	gm. w.	dolnośląskie	wrocławski
45	45	Długołęka	gm. w.	dolnośląskie	wrocławski
46	46	Kobierzyce	gm. w.	dolnośląskie	wrocławski
47	47	Żórawina	gm. w.	dolnośląskie	wrocławski
48	48	Stoszowice	gm. w.	dolnośląskie	ząbkowicki
49	49	Sulików	gm. w.	dolnośląskie	zgorzelecki
50	50	Zgorzelec	gm. w.	dolnośląskie	zgorzelecki
51	51	Pielgrzymka	gm. w.	dolnośląskie	złotoryjski
52	52	Zagrodno	gm. w.	dolnośląskie	złotoryjski
53	53	Złotoryja	gm. w.	dolnośląskie	złotoryjski
54	1	Koneck	gm. w.	kujawsko-pomorskie	aleksandrowski
55	2	Zakrzewo	gm. w.	kujawsko-pomorskie	aleksandrowski
56	3	Bartniczka	gm. w.	kujawsko-pomorskie	brodnicki
57	4	Bobrowo	gm. w.	kujawsko-pomorskie	brodnicki
58	5	Brodnica	gm. w.	kujawsko-pomorskie	brodnicki
59	6	Brzozie	gm. w.	kujawsko-pomorskie	brodnicki
60	7	Jabłonowo Pomorskie	gm. m-w.	kujawsko-pomorskie	brodnicki
61	8	Osiek	gm. w.	kujawsko-pomorskie	brodnicki
62	9	Białe Błota	gm. w.	kujawsko-pomorskie	bydgoski
63	10	Dąbrowa Chełmińska	gm. w.	kujawsko-pomorskie	bydgoski

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
64	11	Dobrcz	gm. w.	kujawsko-pomorskie	bydgoski
65	12	Chełmno	gm. w.	kujawsko-pomorskie	chełmiński
66	13	Stolno	gm. w.	kujawsko-pomorskie	chełmiński
67	14	Kowalewo Pomorskie	gm. m-w.	kujawsko-pomorskie	golubsko-dobrzyński
68	15	Gruta	gm. w.	kujawsko-pomorskie	grudziądzki
69	16	Łasin	gm. m-w.	kujawsko-pomorskie	grudziądzki
70	17	Radzyń Chełmiński	gm. m-w.	kujawsko-pomorskie	grudziądzki
71	18	Rogóźno	gm. w.	kujawsko-pomorskie	grudziądzki
72	19	Świecie nad Osą	gm. w.	kujawsko-pomorskie	grudziądzki
73	20	Gniewkowo	gm. m-w.	kujawsko-pomorskie	inowrocławski
74	21	Inowrocław	gm. w.	kujawsko-pomorskie	inowrocławski
75	22	Rojewo	gm. w.	kujawsko-pomorskie	inowrocławski
76	23	Dobrzyń nad Wisłą	gm. m-w.	kujawsko-pomorskie	lipnowski
77	24	Wielgie	gm. w.	kujawsko-pomorskie	lipnowski
78	25	Dąbrowa	gm. w.	kujawsko-pomorskie	mogileński
79	26	Sadki	gm. w.	kujawsko-pomorskie	nakielski
80	27	Osięciny	gm. w.	kujawsko-pomorskie	radziejowski
81	28	Rogowo	gm. w.	kujawsko-pomorskie	rypiński
82	29	Rypin	gm. w.	kujawsko-pomorskie	rypiński
83	30	Skrwilno	gm. w.	kujawsko-pomorskie	rypiński
84	31	Wąpielsk	gm. w.	kujawsko-pomorskie	rypiński
85	32	Sośno	gm. w.	kujawsko-pomorskie	sępoleński
86	33	Bukowiec	gm. w.	kujawsko-pomorskie	świecki

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
87	34	Dragacz	gm. w.	kujawsko-pomorskie	świecki
88	35	Lniano	gm. w.	kujawsko-pomorskie	świecki
89	36	Pruszcz	gm. w.	kujawsko-pomorskie	świecki
90	37	Świekatowo	gm. w.	kujawsko-pomorskie	świecki
91	38	Warlubie	gm. w.	kujawsko-pomorskie	świecki
92	39	Chelmża	gm. w.	kujawsko-pomorskie	toruński
93	40	Lubicz	gm. w.	kujawsko-pomorskie	toruński
94	41	Łubianka	gm. w.	kujawsko-pomorskie	toruński
95	42	Łysomice	gm. w.	kujawsko-pomorskie	toruński
96	43	Obrowo	gm. w.	kujawsko-pomorskie	toruński
97	44	Wielka Nieszawka	gm. w.	kujawsko-pomorskie	toruński
98	45	Zławieś Wielka	gm. w.	kujawsko-pomorskie	toruński
99	46	Cekcyn	gm. w.	kujawsko-pomorskie	tucholski
100	47	Gostycyn	gm. w.	kujawsko-pomorskie	tucholski
101	48	Kęsowo	gm. w.	kujawsko-pomorskie	tucholski
102	49	Lubiewo	gm. w.	kujawsko-pomorskie	tucholski
103	50	Śliwice	gm. w.	kujawsko-pomorskie	tucholski
104	51	Płużnica	gm. w.	kujawsko-pomorskie	wąbrzeski
105	52	Ryńsk	gm. w.	kujawsko-pomorskie	wąbrzeski
106	53	Baruchowo	gm. w.	kujawsko-pomorskie	włocławski
107	54	Boniewo	gm. w.	kujawsko-pomorskie	włocławski
108	55	Brześć Kujawski	gm. m-w.	kujawsko-pomorskie	włocławski
109	56	Fabianki	gm. w.	kujawsko-pomorskie	włocławski

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
110	57	Lubanie	gm. w.	kujawsko-pomorskie	włocławski
111	58	Gąsawa	gm. w.	kujawsko-pomorskie	żniński
112	1	Biała Podlaska	gm. w.	lubelskie	białski
113	2	Drelów	gm. w.	lubelskie	białski
114	3	Janów Podlaski	gm. w.	lubelskie	białski
115	4	Konstantynów	gm. w.	lubelskie	białski
116	5	Międzyrzec Podlaski	gm. w.	lubelskie	białski
117	6	Piszczac	gm. w.	lubelskie	białski
118	7	Terespol	gm. w.	lubelskie	białski
119	8	Tuczna	gm. w.	lubelskie	białski
120	9	Zalesie	gm. w.	lubelskie	białski
121	10	Biszcza	gm. w.	lubelskie	biłgorajski
122	11	Potok Górny	gm. w.	lubelskie	biłgorajski
123	12	Białopole	gm. w.	lubelskie	chełmski
124	13	Dubienka	gm. w.	lubelskie	chełmski
125	14	Leśniowice	gm. w.	lubelskie	chełmski
126	15	Wierzbica	gm. w.	lubelskie	chełmski
127	16	Chrzanów	gm. w.	lubelskie	janowski
128	17	Modliborzyce	gm. m-w.	lubelskie	janowski
129	18	Krasnystaw	gm. w.	lubelskie	krasnostawski
130	19	Gościeradów	gm. w.	lubelskie	kraśnicki
131	20	Szastarka	gm. w.	lubelskie	kraśnicki
132	21	Trzydnik Duży	gm. w.	lubelskie	kraśnicki

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
133	22	Abramów	gm. w.	lubelskie	lubartowski
134	23	Firlej	gm. w.	lubelskie	lubartowski
135	24	Lubartów	gm. w.	lubelskie	lubartowski
136	25	Niedźwiada	gm. w.	lubelskie	lubartowski
137	26	Ostrówek	gm. w.	lubelskie	lubartowski
138	27	Garbów	gm. w.	lubelskie	lubelski
139	28	Strzyżewice	gm. w.	lubelskie	lubelski
140	29	Wólka	gm. w.	lubelskie	lubelski
141	30	Spiczyn	gm. w.	lubelskie	łęczyński
142	31	Łuków	gm. w.	lubelskie	lukowski
143	32	Stoczek Łukowski	gm. w.	lubelskie	lukowski
144	33	Końskowola	gm. w.	lubelskie	puławski
145	34	Żyrzyn	gm. w.	lubelskie	puławski
146	35	Kłoczew	gm. w.	lubelskie	rycki
147	36	Mełgiew	gm. w.	lubelskie	świdnicki
148	37	Hanna	gm. w.	lubelskie	włodawski
149	38	Komarów-Osada	gm. w.	lubelskie	zamojski
150	39	Skierbieszów	gm. w.	lubelskie	zamojski
151	1	Bobrowice	gm. w.	lubuskie	kośnierński
152	2	Bytnica	gm. w.	lubuskie	kośnierński
153	3	Przytoczna	gm. w.	lubuskie	międzyrzecki
154	4	Pszczew	gm. w.	lubuskie	międzyrzecki
155	5	Zwierzyn	gm. w.	lubuskie	strzelecko-drezdenecki

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
156	6	Lubrza	gm. w.	lubuskie	świebodziński
157	7	Łagów	gm. w.	lubuskie	świebodziński
158	8	Skąpe	gm. w.	lubuskie	świebodziński
159	9	Babimost	gm. m-w.	lubuskie	zielonogórski
160	10	Kargowa	gm. m-w.	lubuskie	zielonogórski
161	11	Świdnica	gm. w.	lubuskie	zielonogórski
162	12	Trzebiechów	gm. w.	lubuskie	zielonogórski
163	13	Brzeźnica	gm. w.	lubuskie	żagański
164	14	Niegosławice	gm. w.	lubuskie	żagański
165	15	Lipinki Łużyckie	gm. w.	lubuskie	żarski
166	1	Drużbice	gm. w.	łódzkie	belchatowski
167	2	Kleszczów	gm. w.	łódzkie	belchatowski
168	3	Rusiec	gm. w.	łódzkie	belchatowski
169	4	Szczerców	gm. w.	łódzkie	belchatowski
170	5	Dmosin	gm. w.	łódzkie	brzeziński
171	6	Jeżów	gm. w.	łódzkie	brzeziński
172	7	Rogów	gm. w.	łódzkie	brzeziński
173	8	Oporów	gm. w.	łódzkie	kutnowski
174	9	Daszyna	gm. w.	łódzkie	łęczycki
175	10	Góra Świętej Małgorzaty	gm. w.	łódzkie	łęczycki
176	11	Witonia	gm. w.	łódzkie	łęczycki
177	12	Domaniewice	gm. w.	łódzkie	łowicki
178	13	Kiernoza	gm. w.	łódzkie	łowicki

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
179	14	Kocierzew Południowy	gm. w.	łódzkie	łowicki
180	15	Łowicz	gm. w.	łódzkie	łowicki
181	16	Nieborów	gm. w.	łódzkie	łowicki
182	17	Zduny	gm. w.	łódzkie	łowicki
183	18	Andrespol	gm. w.	łódzkie	łódzki wschodni
184	19	Brójce	gm. w.	łódzkie	łódzki wschodni
185	20	Nowosolna	gm. w.	łódzkie	łódzki wschodni
186	21	Rzgów	gm. m-w.	łódzkie	łódzki wschodni
187	22	Mniszków	gm. w.	łódzkie	opoczyński
188	23	Paradyż	gm. w.	łódzkie	opoczyński
189	24	Poświętne	gm. w.	łódzkie	opoczyński
190	25	Dłutów	gm. w.	łódzkie	pabianicki
191	26	Dobroń	gm. w.	łódzkie	pabianicki
192	27	Lutomiersk	gm. w.	łódzkie	pabianicki
193	28	Pajęczno	gm. m-w.	łódzkie	pajęczański
194	29	Rząśnia	gm. w.	łódzkie	pajęczański
195	30	Sulmierzyce	gm. w.	łódzkie	pajęczański
196	31	Grabica	gm. w.	łódzkie	piotrkowski
197	32	Łęki Szlacheckie	gm. w.	łódzkie	piotrkowski
198	33	Rozprza	gm. w.	łódzkie	piotrkowski
199	34	Pęczniew	gm. w.	łódzkie	poddębicki
200	35	Poddębice	gm. m-w.	łódzkie	poddębicki
201	36	Wartkowice	gm. w.	łódzkie	poddębicki

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
202	37	Zadzim	gm. w.	łódzkie	poddębicki
203	38	Gidle	gm. w.	łódzkie	radomszczański
204	39	Gomunice	gm. w.	łódzkie	radomszczański
205	40	Kodrąb	gm. w.	łódzkie	radomszczański
206	41	Ładzice	gm. w.	łódzkie	radomszczański
207	42	Żytno	gm. w.	łódzkie	radomszczański
208	43	Biała Rawska	gm. m-w.	łódzkie	rawski
209	44	Cielądz	gm. w.	łódzkie	rawski
210	45	Rawa Mazowiecka	gm. w.	łódzkie	rawski
211	46	Regnów	gm. w.	łódzkie	rawski
212	47	Sadkowice	gm. w.	łódzkie	rawski
213	48	Błaszki	gm. m-w.	łódzkie	sieradzki
214	49	Brzeźnio	gm. w.	łódzkie	sieradzki
215	50	Burzenin	gm. w.	łódzkie	sieradzki
216	51	Goszczanów	gm. w.	łódzkie	sieradzki
217	52	Klonowa	gm. w.	łódzkie	sieradzki
218	53	Warta	gm. m-w.	łódzkie	sieradzki
219	54	Głuchów	gm. w.	łódzkie	skierniewicki
220	55	Godzianów	gm. w.	łódzkie	skierniewicki
221	56	Kowiesy	gm. w.	łódzkie	skierniewicki
222	57	Lipce Reymontowskie	gm. w.	łódzkie	skierniewicki
223	58	Maków	gm. w.	łódzkie	skierniewicki
224	59	Nowy Kawęczyn	gm. w.	łódzkie	skierniewicki

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
225	60	Skierniewice	gm. w.	łódzkie	skierniewicki
226	61	Słupia	gm. w.	łódzkie	skierniewicki
227	62	Budziszewice	gm. w.	łódzkie	tomaszowski
228	63	Czerniewice	gm. w.	łódzkie	tomaszowski
229	64	Inowłódz	gm. w.	łódzkie	tomaszowski
230	65	Lubochnia	gm. w.	łódzkie	tomaszowski
231	66	Rokiciny	gm. w.	łódzkie	tomaszowski
232	67	Rzeczyca	gm. w.	łódzkie	tomaszowski
233	68	Tomaszów Mazowiecki	gm. w.	łódzkie	tomaszowski
234	69	Ujazd	gm. w.	łódzkie	tomaszowski
235	70	Żelechlinek	gm. w.	łódzkie	tomaszowski
236	71	Biała	gm. w.	łódzkie	wieluński
237	72	Konopnica	gm. w.	łódzkie	wieluński
238	73	Mokrsko	gm. w.	łódzkie	wieluński
239	74	Osjaków	gm. w.	łódzkie	wieluński
240	75	Pątnów	gm. w.	łódzkie	wieluński
241	76	Szadek	gm. m-w.	łódzkie	zduńskowolski
242	77	Zduńska Wola	gm. w.	łódzkie	zduńskowolski
243	78	Głowno	gm. w.	łódzkie	zgierski
244	79	Ozorków	gm. w.	łódzkie	zgierski
245	80	Parzęczew	gm. w.	łódzkie	zgierski
246	81	Stryków	gm. m-w.	łódzkie	zgierski
247	82	Zgierz	gm. w.	łódzkie	zgierski

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
248	1	Rzezawa	gm. w.	małopolskie	bocheński
249	2	Iwkowa	gm. w.	małopolskie	brzeski
250	3	Szczurowa	gm. w.	małopolskie	brzeski
251	4	Babice	gm. w.	małopolskie	chrzanowski
252	5	Mędrzechów	gm. w.	małopolskie	dąbrowski
253	6	Olesno	gm. w.	małopolskie	dąbrowski
254	7	Radgoszcz	gm. w.	małopolskie	dąbrowski
255	8	Łużna	gm. w.	małopolskie	gorlicki
256	9	Moszczenica	gm. w.	małopolskie	gorlicki
257	10	Ropa	gm. w.	małopolskie	gorlicki
258	11	Sękowa	gm. w.	małopolskie	gorlicki
259	12	Uście Gorlickie	gm. w.	małopolskie	gorlicki
260	13	Czernichów	gm. w.	małopolskie	krakowski
261	14	Zielonki	gm. w.	małopolskie	krakowski
262	15	Dobra	gm. w.	małopolskie	limanowski
263	16	Jodłownik	gm. w.	małopolskie	limanowski
264	17	Słopnice	gm. w.	małopolskie	limanowski
265	18	Gołcza	gm. w.	małopolskie	miechowski
266	19	Książ Wielki	gm. w.	małopolskie	miechowski
267	20	Pcim	gm. w.	małopolskie	myślenicki
268	21	Raciechowice	gm. w.	małopolskie	myślenicki
269	22	Grybów	gm. w.	małopolskie	nowosądecki
270	23	Korzenna	gm. w.	małopolskie	nowosądecki

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
271	24	Łososina Dolna	gm. w.	małopolskie	nowosądecki
272	25	Jablonka	gm. w.	małopolskie	nowotarski
273	26	Lipnica Wielka	gm. w.	małopolskie	nowotarski
274	27	Ochoznica Dolna	gm. w.	małopolskie	nowotarski
275	28	Koniusza	gm. w.	małopolskie	proszowicki
276	29	Koszyce	gm. m-w.	małopolskie	proszowicki
277	30	Ciężkowice	gm. m-w.	małopolskie	tarnowski
278	31	Tarnów	gm. w.	małopolskie	tarnowski
279	32	Biskupice	gm. w.	małopolskie	wielicki
280	33	Kłaj	gm. w.	małopolskie	wielicki
281	1	Gołymin-Ośrodek	gm. w.	mazowieckie	ciechanowski
282	2	Grudusk	gm. w.	mazowieckie	ciechanowski
283	3	Opinogóra Górna	gm. w.	mazowieckie	ciechanowski
284	4	Sobolew	gm. w.	mazowieckie	garwoliński
285	5	Gostynin	gm. w.	mazowieckie	gostyniński
286	6	Sanniki	gm. w.	mazowieckie	gostyniński
287	7	Szczawin Kościelny	gm. w.	mazowieckie	gostyniński
288	8	Jaktorów	gm. w.	mazowieckie	grodziski
289	9	Żabia Wola	gm. w.	mazowieckie	grodziski
290	10	Belsk Duży	gm. w.	mazowieckie	grójcecki
291	11	Jasieniec	gm. w.	mazowieckie	grójcecki
292	12	Pniewy	gm. w.	mazowieckie	grójcecki
293	13	Jabłonna	gm. w.	mazowieckie	legionowski

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
294	14	Nieporęt	gm. w.	mazowieckie	legionowski
295	15	Serock	gm. m-w.	mazowieckie	legionowski
296	16	Wieliszew	gm. w.	mazowieckie	legionowski
297	17	Huszęw	gm. w.	mazowieckie	łosicki
298	18	Olszanka	gm. w.	mazowieckie	łosicki
299	19	Sarnaki	gm. w.	mazowieckie	łosicki
300	20	Sypniewo	gm. w.	mazowieckie	makowski
301	21	Ceglów	gm. w.	mazowieckie	miński
302	22	Dębe Wielkie	gm. w.	mazowieckie	miński
303	23	Jakubów	gm. w.	mazowieckie	miński
304	24	Kałużyn	gm. m-w.	mazowieckie	miński
305	25	Stanisławów	gm. w.	mazowieckie	miński
306	26	Szreńsk	gm. w.	mazowieckie	mławski
307	27	Wieczfnia Kościelna	gm. w.	mazowieckie	mławski
308	28	Czosnów	gm. w.	mazowieckie	nowodworski
309	29	Nasielsk	gm. m-w.	mazowieckie	nowodworski
310	30	Pomieczówek	gm. w.	mazowieckie	nowodworski
311	31	Zakroczym	gm. m-w.	mazowieckie	nowodworski
312	32	Lelis	gm. w.	mazowieckie	ostrolęcki
313	33	Łyse	gm. w.	mazowieckie	ostrolęcki
314	34	Olszewo-Borki	gm. w.	mazowieckie	ostrolęcki
315	35	Rzekuń	gm. w.	mazowieckie	ostrolęcki
316	36	Andrzejewo	gm. w.	mazowieckie	ostrowski

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
317	37	Małkinia Górna	gm. w.	mazowieckie	ostrowski
318	38	Ostrów Mazowiecka	gm. w.	mazowieckie	ostrowski
319	39	Szulborze Wielkie	gm. w.	mazowieckie	ostrowski
320	40	Wąsewo	gm. w.	mazowieckie	ostrowski
321	41	Zaręby Kościelne	gm. w.	mazowieckie	ostrowski
322	42	Celestynów	gm. w.	mazowieckie	otwocki
323	43	Karczew	gm. m-w.	mazowieckie	otwocki
324	44	Kolbiel	gm. w.	mazowieckie	otwocki
325	45	Sobienie-Jeziory	gm. w.	mazowieckie	otwocki
326	46	Wiązowna	gm. w.	mazowieckie	otwocki
327	47	Góra Kalwaria	gm. m-w.	mazowieckie	piaseczyński
328	48	Lesznowola	gm. w.	mazowieckie	piaseczyński
329	49	Prażmów	gm. w.	mazowieckie	piaseczyński
330	50	Tarczyn	gm. m-w.	mazowieckie	piaseczyński
331	51	Bodzanów	gm. w.	mazowieckie	płocki
332	52	Brudzeń Duży	gm. w.	mazowieckie	płocki
333	53	Bulkowo	gm. w.	mazowieckie	płocki
334	54	Drobin	gm. m-w.	mazowieckie	płocki
335	55	Łąck	gm. w.	mazowieckie	płocki
336	56	Mała Wieś	gm. w.	mazowieckie	płocki
337	57	Radzanowo	gm. w.	mazowieckie	płocki
338	58	Słubice	gm. w.	mazowieckie	płocki
339	59	Słupno	gm. w.	mazowieckie	płocki

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
340	60	Wyszogród	gm. m-w.	mazowieckie	płocki
341	61	Naruszewo	gm. w.	mazowieckie	płoński
342	62	Płońsk	gm. w.	mazowieckie	płoński
343	63	Raciąż	gm. w.	mazowieckie	płoński
344	64	Załuski	gm. w.	mazowieckie	płoński
345	65	Michałowice	gm. w.	mazowieckie	pruszkowski
346	66	Przasnysz	gm. w.	mazowieckie	przasnyski
347	67	Borkowice	gm. w.	mazowieckie	przysuski
348	68	Gielniów	gm. w.	mazowieckie	przysuski
349	69	Odrzywół	gm. w.	mazowieckie	przysuski
350	70	Wieniawa	gm. w.	mazowieckie	przysuski
351	71	Świercze	gm. w.	mazowieckie	pultuski
352	72	Winnica	gm. w.	mazowieckie	pultuski
353	73	Przytyk	gm. w.	mazowieckie	radomski
354	74	Kotuń	gm. w.	mazowieckie	siedlecki
355	75	Przesmyki	gm. w.	mazowieckie	siedlecki
356	76	Wiśniew	gm. w.	mazowieckie	siedlecki
357	77	Wodynie	gm. w.	mazowieckie	siedlecki
358	78	Ilów	gm. w.	mazowieckie	sochaczewski
359	79	Młodzieszyn	gm. w.	mazowieckie	sochaczewski
360	80	Nowa Sucha	gm. w.	mazowieckie	sochaczewski
361	81	Teresin	gm. w.	mazowieckie	sochaczewski
362	82	Repki	gm. w.	mazowieckie	sokołowski

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
363	83	Sterdyń	gm. w.	mazowieckie	sokołowski
364	84	Izabelin	gm. w.	mazowieckie	warszawski zachodni
365	85	Kampinos	gm. w.	mazowieckie	warszawski zachodni
366	86	Łomianki	gm. m-w.	mazowieckie	warszawski zachodni
367	87	Stare Babice	gm. w.	mazowieckie	warszawski zachodni
368	88	Grębków	gm. w.	mazowieckie	węgrowski
369	89	Liw	gm. w.	mazowieckie	węgrowski
370	90	Sadowne	gm. w.	mazowieckie	węgrowski
371	91	Stoczek	gm. w.	mazowieckie	węgrowski
372	92	Dąbrówka	gm. w.	mazowieckie	wołomiński
373	93	Jadów	gm. w.	mazowieckie	wołomiński
374	94	Klembów	gm. w.	mazowieckie	wołomiński
375	95	Poświętne	gm. w.	mazowieckie	wołomiński
376	96	Radzymin	gm. m-w.	mazowieckie	wołomiński
377	97	Strachówka	gm. w.	mazowieckie	wołomiński
378	98	Brańszczyk	gm. w.	mazowieckie	wyszkowski
379	99	Długosiodło	gm. w.	mazowieckie	wyszkowski
380	100	Rząśnik	gm. w.	mazowieckie	wyszkowski
381	101	Somianka	gm. w.	mazowieckie	wyszkowski
382	102	Wyszków	gm. m-w.	mazowieckie	wyszkowski
383	103	Mszczonów	gm. m-w.	mazowieckie	żyrardowski
384	104	Puszcza Mariańska	gm. w.	mazowieckie	żyrardowski
385	1	Skarbimierz	gm. w.	opolskie	brzeski

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
386	2	Byczyna	gm. m-w.	opolskie	kluczborski
387	3	Świerczów	gm. w.	opolskie	namysłowski
388	4	Radłów	gm. w.	opolskie	oleski
389	5	Rudniki	gm. w.	opolskie	oleski
390	6	Zębowice	gm. w.	opolskie	oleski
391	7	Dobrzeń Wielki	gm. w.	opolskie	opolski
392	8	Popielów	gm. w.	opolskie	opolski
393	9	Lubrza	gm. w.	opolskie	prudnicki
394	1	Lutowiska	gm. w.	podkarpackie	bieszczadzki
395	2	Dydnia	gm. w.	podkarpackie	brzozowski
396	3	Pawłosiów	gm. w.	podkarpackie	jarosławski
397	4	Radymno	gm. w.	podkarpackie	jarosławski
398	5	Rokietnica	gm. w.	podkarpackie	jarosławski
399	6	Skołyszyn	gm. w.	podkarpackie	jasielski
400	7	Chorkówka	gm. w.	podkarpackie	kościński
401	8	Korczyn	gm. w.	podkarpackie	kościński
402	9	Miejsce Piastowe	gm. w.	podkarpackie	kościński
403	10	Baligród	gm. w.	podkarpackie	leski
404	11	Cisna	gm. w.	podkarpackie	leski
405	12	Leżajsk	gm. w.	podkarpackie	leżajski
406	13	Tuszów Narodowy	gm. w.	podkarpackie	mielecki
407	14	Harasiuki	gm. w.	podkarpackie	niżański
408	15	Gać	gm. w.	podkarpackie	przeworski

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
409	16	Zarzecze	gm. w.	podkarpackie	przeworski
410	17	Kamień	gm. w.	podkarpackie	rzeszowski
411	18	Trzebownisko	gm. w.	podkarpackie	rzeszowski
412	19	Besko	gm. w.	podkarpackie	sanocki
413	20	Zagórz	gm. m-w.	podkarpackie	sanocki
414	21	Zarszyn	gm. w.	podkarpackie	sanocki
415	22	Pysznicza	gm. w.	podkarpackie	stalowowski
416	23	Radomyśl nad Sanem	gm. w.	podkarpackie	stalowowski
417	24	Niebylec	gm. w.	podkarpackie	strzyżowski
418	1	Plaska	gm. w.	podlaskie	augustowski
419	2	Turośl Kościelna	gm. w.	podlaskie	białostocki
420	3	Zawady	gm. w.	podlaskie	białostocki
421	4	Bielsk Podlaski	gm. w.	podlaskie	bielski
422	5	Hajnówka	gm. w.	podlaskie	hajnowski
423	6	Narewka	gm. w.	podlaskie	hajnowski
424	7	Kolno	gm. w.	podlaskie	kolneński
425	8	Mały Płock	gm. w.	podlaskie	kolneński
426	9	Łomża	gm. w.	podlaskie	łomżyński
427	10	Nowogród	gm. m-w.	podlaskie	łomżyński
428	11	Piątnica	gm. w.	podlaskie	łomżyński
429	12	Przytuły	gm. w.	podlaskie	łomżyński
430	13	Zbójna	gm. w.	podlaskie	łomżyński
431	14	Puńsk	gm. w.	podlaskie	sejneński

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
432	15	Milejczyce	gm. w.	podlaskie	siemiatycki
433	16	Perlejewo	gm. w.	podlaskie	siemiatycki
434	17	Siemiatycze	gm. w.	podlaskie	siemiatycki
435	18	Janów	gm. w.	podlaskie	sokólski
436	19	Korycin	gm. w.	podlaskie	sokólski
437	20	Sokółka	gm. m-w.	podlaskie	sokólski
438	21	Czyżew	gm. m-w.	podlaskie	wysokomazowiecki
439	22	Kobylin-Borzymy	gm. w.	podlaskie	wysokomazowiecki
440	23	Sokoły	gm. w.	podlaskie	wysokomazowiecki
441	24	Szumowo	gm. w.	podlaskie	zambrowski
442	1	Trąbki Wielkie	gm. w.	pomorskie	gdański
443	2	Kościerzyna	gm. w.	pomorskie	kościerski
444	3	Gardeja	gm. w.	pomorskie	kwidzyński
445	4	Prabuty	gm. m-w.	pomorskie	kwidzyński
446	5	Lichnowy	gm. w.	pomorskie	malborski
447	6	Miłoradz	gm. w.	pomorskie	malborski
448	7	Stegna	gm. w.	pomorskie	nowodworski
449	8	Sztutowo	gm. w.	pomorskie	nowodworski
450	9	Kosakowo	gm. w.	pomorskie	pucki
451	10	Główczyce	gm. w.	pomorskie	śląpski
452	11	Kobylnica	gm. w.	pomorskie	śląpski
453	12	Potęgowo	gm. w.	pomorskie	śląpski
454	13	Ślupsk	gm. w.	pomorskie	śląpski

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
455	14	Ustka	gm. w.	pomorskie	słupski
456	15	Bobowo	gm. w.	pomorskie	starogardzki
457	16	Kaliska	gm. w.	pomorskie	starogardzki
458	17	Osiek	gm. w.	pomorskie	starogardzki
459	18	Skórcz	gm. w.	pomorskie	starogardzki
460	19	Starogard Gdański	gm. w.	pomorskie	starogardzki
461	20	Morzeszczyn	gm. w.	pomorskie	tczewski
462	21	Pelplin	gm. m-w.	pomorskie	tczewski
463	22	Subkowy	gm. w.	pomorskie	tczewski
464	23	Gniewino	gm. w.	pomorskie	wejherowski
465	1	Jasienica	gm. w.	śląskie	bielski
466	2	Jaworze	gm. w.	śląskie	bielski
467	3	Chybie	gm. w.	śląskie	cieszyński
468	4	Goleszów	gm. w.	śląskie	cieszyński
469	5	Istebna	gm. w.	śląskie	cieszyński
470	6	Strumień	gm. m-w.	śląskie	cieszyński
471	7	Dąbrowa Zielona	gm. w.	śląskie	częstochoowski
472	8	Janów	gm. w.	śląskie	częstochoowski
473	9	Kłomnice	gm. w.	śląskie	częstochoowski
474	10	Kruszyna	gm. w.	śląskie	częstochoowski
475	11	Olsztyn	gm. w.	śląskie	częstochoowski
476	12	Przyrów	gm. w.	śląskie	częstochoowski
477	13	Toszek	gm. m-w.	śląskie	gliwicki

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
478	14	Miedźno	gm. w.	śląskie	kłobucki
479	15	Panki	gm. w.	śląskie	kłobucki
480	16	Ciasna	gm. w.	śląskie	lubliniecki
481	17	Kochanowice	gm. w.	śląskie	lubliniecki
482	18	Miedzna	gm. w.	śląskie	pszczyński
483	19	Pawłowice	gm. w.	śląskie	pszczyński
484	20	Suszec	gm. w.	śląskie	pszczyński
485	21	Zbrosławice	gm. w.	śląskie	tarnogórski
486	22	Kroczyce	gm. w.	śląskie	zawierciański
487	23	Łękawica	gm. w.	śląskie	żywiecki
488	1	Nowy Korczyn	gm. m-w.	świętokrzyskie	buski
489	2	Solec-Zdrój	gm. w.	świętokrzyskie	buski
490	3	Wiślica	gm. w.	świętokrzyskie	buski
491	4	Nagłowice	gm. w.	świętokrzyskie	jędrzejowski
492	5	Sobków	gm. w.	świętokrzyskie	jędrzejowski
493	6	Wodzisław	gm. w.	świętokrzyskie	jędrzejowski
494	7	Czarnocin	gm. w.	świętokrzyskie	kazimierski
495	8	Opatowiec	gm. m-w.	świętokrzyskie	kazimierski
496	9	Skalbmierz	gm. m-w.	świętokrzyskie	kazimierski
497	10	Bieliny	gm. w.	świętokrzyskie	kielecki
498	11	Bodzentyn	gm. m-w.	świętokrzyskie	kielecki
499	12	Daleszyce	gm. m-w.	świętokrzyskie	kielecki
500	13	Górno	gm. w.	świętokrzyskie	kielecki

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
501	14	Miedziana Góra	gm. w.	świętokrzyskie	kielecki
502	15	Mniów	gm. w.	świętokrzyskie	kielecki
503	16	Morawica	gm. m-w.	świętokrzyskie	kielecki
504	17	Piekoszów	gm. w.	świętokrzyskie	kielecki
505	18	Sitkówka-Nowiny	gm. w.	świętokrzyskie	kielecki
506	19	Strawczyn	gm. w.	świętokrzyskie	kielecki
507	20	Baćkowice	gm. w.	świętokrzyskie	opatowski
508	21	Sadowie	gm. w.	świętokrzyskie	opatowski
509	22	Bodzechów	gm. w.	świętokrzyskie	ostrowiecki
510	23	Kije	gm. w.	świętokrzyskie	pińczowski
511	24	Złota	gm. w.	świętokrzyskie	pińczowski
512	25	Dwikozy	gm. w.	świętokrzyskie	sandomierski
513	26	Obrazów	gm. w.	świętokrzyskie	sandomierski
514	27	Łączna	gm. w.	świętokrzyskie	skarżyski
515	28	Rytwiany	gm. w.	świętokrzyskie	staszowski
516	1	Górowo Iławeckie	gm. w.	warmińsko-mazurskie	bartoszycki
517	2	Braniewo	gm. w.	warmińsko-mazurskie	braniewski
518	3	Pieniężno	gm. m-w.	warmińsko-mazurskie	braniewski
519	4	Działdowo	gm. w.	warmińsko-mazurskie	działdowski
520	5	Gronowo Elbląskie	gm. w.	warmińsko-mazurskie	elbląski
521	6	Milejewo	gm. w.	warmińsko-mazurskie	elbląski
522	7	Młynary	gm. m-w.	warmińsko-mazurskie	elbląski
523	8	Elk	gm. w.	warmińsko-mazurskie	elcki

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
524	9	Stare Juchy	gm. w.	warmińsko-mazurskie	elcki
525	10	Giżycko	gm. w.	warmińsko-mazurskie	giżycki
526	11	Banie Mazurskie	gm. w.	warmińsko-mazurskie	goldapski
527	12	Kisielice	gm. m-w.	warmińsko-mazurskie	iławski
528	13	Barciany	gm. w.	warmińsko-mazurskie	kętrzyński
529	14	Kętrzyn	gm. w.	warmińsko-mazurskie	kętrzyński
530	15	Nowe Miasto Lubawskie	gm. w.	warmińsko-mazurskie	nowomiejski
531	16	Dywity	gm. w.	warmińsko-mazurskie	olsztyński
532	17	Gietrzwałd	gm. w.	warmińsko-mazurskie	olsztyński
533	18	Purda	gm. w.	warmińsko-mazurskie	olsztyński
534	19	Stawiguda	gm. w.	warmińsko-mazurskie	olsztyński
535	20	Świątki	gm. w.	warmińsko-mazurskie	olsztyński
536	21	Biała Piska	gm. m-w.	warmińsko-mazurskie	piski
537	22	Orzysz	gm. m-w.	warmińsko-mazurskie	piski
538	23	Rozogi	gm. w.	warmińsko-mazurskie	szczycieński
539	24	Świątajno	gm. w.	warmińsko-mazurskie	szczycieński
540	1	Budzyń	gm. w.	wielkopolskie	chodzieski
541	2	Chodzież	gm. w.	wielkopolskie	chodzieski
542	3	Margonin	gm. m-w.	wielkopolskie	chodzieski
543	4	Szamocin	gm. m-w.	wielkopolskie	chodzieski
544	5	Czarnków	gm. w.	wielkopolskie	czarnkowsko-trzcianecki
545	6	Lubasz	gm. w.	wielkopolskie	czarnkowsko-trzcianecki
546	7	Trzcianka	gm. m-w.	wielkopolskie	czarnkowsko-trzcianecki

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
547	8	Kiszkowo	gm. w.	wielkopolskie	gnieźnieński
548	9	Mieleszyn	gm. w.	wielkopolskie	gnieźnieński
549	10	Borek Wielkopolski	gm. m-w.	wielkopolskie	gostyński
550	11	Krobia	gm. m-w.	wielkopolskie	gostyński
551	12	Pępowo	gm. w.	wielkopolskie	gostyński
552	13	Pogorzela	gm. m-w.	wielkopolskie	gostyński
553	14	Granowo	gm. w.	wielkopolskie	grodziski
554	15	Jaraczewo	gm. m-w.	wielkopolskie	jarociński
555	16	Blizanów	gm. w.	wielkopolskie	kaliski
556	17	Brzeziny	gm. w.	wielkopolskie	kaliski
557	18	Koźminek	gm. w.	wielkopolskie	kaliski
558	19	Mycielin	gm. w.	wielkopolskie	kaliski
559	20	Opatówek	gm. m-w.	wielkopolskie	kaliski
560	21	Baranów	gm. w.	wielkopolskie	kępiński
561	22	Bralin	gm. w.	wielkopolskie	kępiński
562	23	Łęka Opatowska	gm. w.	wielkopolskie	kępiński
563	24	Rychtal	gm. w.	wielkopolskie	kępiński
564	25	Trzcinica	gm. w.	wielkopolskie	kępiński
565	26	Grzegorzew	gm. w.	wielkopolskie	kolski
566	27	Olszówka	gm. w.	wielkopolskie	kolski
567	28	Przedecz	gm. m-w.	wielkopolskie	kolski
568	29	Kazimierz Biskupi	gm. w.	wielkopolskie	koniński
569	30	Stare Miasto	gm. w.	wielkopolskie	koniński

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
570	31	Wierzbinek	gm. w.	wielkopolskie	koniński
571	32	Czempiń	gm. m-w.	wielkopolskie	kościański
572	33	Kościan	gm. w.	wielkopolskie	kościański
573	34	Krzemieniewo	gm. w.	wielkopolskie	leszczyński
574	35	Lipno	gm. w.	wielkopolskie	leszczyński
575	36	Święciechowa	gm. w.	wielkopolskie	leszczyński
576	37	Wijewo	gm. w.	wielkopolskie	leszczyński
577	38	Chrzypsko Wielkie	gm. w.	wielkopolskie	międzychodzki
578	39	Kwilcz	gm. w.	wielkopolskie	międzychodzki
579	40	Kuślin	gm. w.	wielkopolskie	nowotomyski
580	41	Miedzichowo	gm. w.	wielkopolskie	nowotomyski
581	42	Oborniki	gm. m-w.	wielkopolskie	obornicki
582	43	Odolanów	gm. m-w.	wielkopolskie	ostrowski
583	44	Ostrów Wielkopolski	gm. w.	wielkopolskie	ostrowski
584	45	Raszków	gm. m-w.	wielkopolskie	ostrowski
585	46	Sieroszewice	gm. w.	wielkopolskie	ostrowski
586	47	Czajków	gm. w.	wielkopolskie	ostrzeszowski
587	48	Doruchów	gm. w.	wielkopolskie	ostrzeszowski
588	49	Grabów nad Prosną	gm. m-w.	wielkopolskie	ostrzeszowski
589	50	Kobyła Góra	gm. w.	wielkopolskie	ostrzeszowski
590	51	Kaczory	gm. w.	wielkopolskie	pilski
591	52	Ujście	gm. m-w.	wielkopolskie	pilski
592	53	Czerwonak	gm. w.	wielkopolskie	poznański

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
593	54	Dopiewo	gm. w.	wielkopolskie	poznański
594	55	Kleszczewo	gm. w.	wielkopolskie	poznański
595	56	Komorniki	gm. w.	wielkopolskie	poznański
596	57	Rokietnica	gm. w.	wielkopolskie	poznański
597	58	Stęszew	gm. m-w.	wielkopolskie	poznański
598	59	Suchy Las	gm. w.	wielkopolskie	poznański
599	60	Tarnowo Podgórne	gm. w.	wielkopolskie	poznański
600	61	Bojanowo	gm. m-w.	wielkopolskie	rawicki
601	62	Miejska Górka	gm. m-w.	wielkopolskie	rawicki
602	63	Pakosław	gm. w.	wielkopolskie	rawicki
603	64	Lądek	gm. w.	wielkopolskie	ślupecki
604	65	Orchowo	gm. w.	wielkopolskie	ślupecki
605	66	Powidz	gm. w.	wielkopolskie	ślupecki
606	67	Strzałkowo	gm. w.	wielkopolskie	ślupecki
607	68	Duszniki	gm. w.	wielkopolskie	szamotulski
608	69	Kaźmierz	gm. w.	wielkopolskie	szamotulski
609	70	Obrzycko	gm. w.	wielkopolskie	szamotulski
610	71	Krzykosy	gm. w.	wielkopolskie	średzki
611	72	Zaniemyśl	gm. w.	wielkopolskie	średzki
612	73	Brodnica	gm. w.	wielkopolskie	śremski
613	74	Dolsk	gm. m-w.	wielkopolskie	śremski
614	75	Książ Wielkopolski	gm. m-w.	wielkopolskie	śremski
615	76	Śrem	gm. m-w.	wielkopolskie	śremski

Lp.	Lp. wg woj.	Gmina	Rodzaj	Województwo	Powiat
16	77	Kawęczyn	gm. w.	wielkopolskie	turecki
617	78	Przykona	gm. w.	wielkopolskie	turecki
618	79	Tuliszków	gm. m-w.	wielkopolskie	turecki
619	80	Turek	gm. w.	wielkopolskie	turecki
620	81	Damasławek	gm. w.	wielkopolskie	wągrowiecki
621	82	Mieścisko	gm. w.	wielkopolskie	wągrowiecki
622	83	Wapno	gm. w.	wielkopolskie	wągrowiecki
623	84	Wągrowiec	gm. w.	wielkopolskie	wągrowiecki
624	85	Nekla	gm. m-w.	wielkopolskie	wrzesiński
625	1	Drawsko Pomorskie	gm. m-w.	zachodniopomorskie	drawski
626	2	Wierzchowo	gm. w.	zachodniopomorskie	drawski
627	3	Widuchowa	gm. w.	zachodniopomorskie	gryfiński
628	4	Gościno	gm. m-w.	zachodniopomorskie	kołobrzeski
629	5	Kołobrzeg	gm. w.	zachodniopomorskie	kołobrzeski
630	6	Ustronie Morskie	gm. w.	zachodniopomorskie	kołobrzeski
631	7	Będzino	gm. w.	zachodniopomorskie	koszaliński
632	8	Biesiekierz	gm. w.	zachodniopomorskie	koszaliński
633	9	Mielno	gm. m.	zachodniopomorskie	koszaliński
634	10	Boleszkowice	gm. w.	zachodniopomorskie	myśliborski
635	11	Darłowo	gm. w.	zachodniopomorskie	ślawieński
636	12	Sławno	gm. w.	zachodniopomorskie	ślawieński
637	13	Grzmiąca	gm. w.	zachodniopomorskie	szczecinecki
638	14	Rąbino	gm. w.	zachodniopomorskie	świdwiński
638	15	Walcz	gm. w.	zachodniopomorskie	walecki

The background features a series of overlapping, slanted geometric shapes in shades of teal, grey, and dark blue. On the right side, there is a network of interconnected nodes, with some nodes highlighted in a light green color.

Związek Gmin Wiejskich
Rzeczypospolitej Polskiej

ul. Kantaka 4
61-812 Poznań

tel. 61 851 74 18
fax 61 666 13 22

biuro@zgwrp.pl
www.zgwrp.pl
facebook.com/zgwrp